

Motion till riksdagen 2024/25:3037

av **Daniel Helldén m.fl. (MP)**

Kraftsamling för levande hav och vatten

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Hav i förändring	21
Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan	22
Ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete	23
En havsmiljölag	23
Nytt riksdagsbundet mål: Stoppa och vänd förlusten av biologisk mångfald till 2030	24
Ekosystemansatsen måste tydliggöras i alla regelverk med bäring på havet	24
En havsmiljöpolitisk proposition	25
Ett havspolitiskt råd	25
Effektiv målstyrning i havs- och vattenpolitiken kräver tydligare mål	25
Förbättrade kustvatten kräver tydlig, samordnad styrning	26
Nödvärdigt med ökad samordning av reglerna för hav, vatten, biologisk mångfald och livsmiljöer	26
Effektiv målstyrning	27
Inga miljömål nås utan ökad finansiering.....	28
Stoppa överfisket och låt försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen vara överordnade i fiskepolitiken	28
Genomför ekosystemansatsen i fiskeriförvaltningen.....	29
Försiktighetsprincipen måste ges företrädesrätt	29
Flytta ut trålgränsen maximalt och permanent	29
Återinför förbudet mot industritrålning	30
Ices rådgivningsmodell måste förändras	30
Överförbara fiskekvoter.....	31

Fiskerikontrollen måste skärpas	31
Ändra fiskelagens bestämmelser om att naturvården inte får försvåra för fisket	32
Satsa på skonsamma fiskeredskap och förbjud bottenrålning	32
Rädda ålen – stoppa allt fiske	33
Fasa ut subventioner som leder till överfiske	33
Mer och bättre skydd krävs för att vända krisen för haven	33
Skydda 30 procent av Sveriges havsområden	34
Inför ett generellt biotopskydd för ålgräsängar	34
Samtliga berörda myndigheter måste arbeta med biologisk mångfald och ekosystemtjänster.....	35
Haven kräver radikala och blixtsnabba utsläppsminskningar – den marina sektorn måste bidra.....	35
Havens barnkammare utarmas – kustzonens skydd måste stärkas.....	35
Ett starkt strandskydd är nödvändigt för både friska ekosystem och allemansrätten .	35
Stärk kustzonens ekosystem genom att förtydliga strandskyddets syfte	36
Kommunerna missar målen i kustzonen – mer stöttning och bättre samordning krävs	36
Möjliggör bättre strandskyddsprocesser genom ökad finansiering	37
Effektivare arbete med marint skydd genom krav på regional samordning	37
Ingen överblick över dumpning och muddring som skadar havsmiljön – ett register krävs.....	38
Arbetet mot övergödning måste accelerera	38
Jordbruksverket ska vara ansvarig myndighet för miljömålet Ingen övergödning	38
Höj ambitionsnivån – skärp etappmålen mot övergödning	39
Nödvändigt att minska användningen av nyproducerat kväve och jungfrulig fosfor för att komma åt övergödningen och minska klimatutsläppen	40
Inför en kvotplikt för inblandning av återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel .	40
Minskad nytillförsel av näring kräver styrmedel för stärkta lokala kretslopp.....	40
Satsa på minskad nytillförsel av näringsämnen genom transporterbar organisk gödning	41
Satsa på kopplade stöd för ökat näringsupptag och markkartering av näringsämnen	41
Minskat näringsläckage kräver effektiviserat nyttjandet av näringsämnen och satsningar på innovation	41
Minska spill av gödselmedel i vatten vid lassning och lossning	41
Minskad näringsanvändning och minskat läckage kräver mer agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder.....	42
Effektivt lokalt vattenmiljöarbete kräver långsiktig satsning på åtgärdssamordnare.....	42
Ta tillvara potentialen för innovation och utveckling av vattenåtgärder i jordbruks- och skogslandskapet	42

Regeringen måste driva på för en reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik för högre miljö- och klimatnytta	43
Hoten mot den biologiska mångfalden i haven	43
Arbetet mot invasiva arter måste skyndsamt förstärkas	44
Restaurering av förstörda livsmiljöer kräver kraftsamling och satsningar	44
Fiskeförvaltningen måste säkra sälens överlevnad	45
Skadliga kemikalier i miljön en ödesfråga för vår tid	45
Tusentals giftiga ämnen går under radarn för lagstiftningen – inkludera dem	46
Effektivisera arbetet mot farliga kemikalier – regeringen måste sätta fler etappmål	46
Skärp lagstiftningen mot grupper av ämnen: inför nya miljökvalitetsnormer	46
Mer resurser krävs för att nå resultat i vattenmiljöarbetet	46
Sverige behöver fortsatt starkt bidra till EU:s kemikaliarbete	47
Regeringen måste prioritera arbetet mot PFAS	47
Nödvändigt med förbättrat vattenarbete uppströms och nedströms	48
Dricksvattnet behöver starkare skydd	48
Avancerad rening	49
Bevara de orörda älvarna och restaurera strömmande vatten	49
Nödvändig övergång till ett skonsamt och hyggesfritt skogsbruk – också för havets skull	50
Arbetet mot marint skräp måste utökas	50
Regeringen måste driva på för ett tak på den globala plastproduktionen	51
Sjöfart och miljö	51
Reglering av sjöfart och buller krävs med hänsyn till naturmiljön	51
Förbud utsläpp av giftigt skrubbevatten skyndsamt	52
Den snabba ökningen av fritidsbåtar pressar naturmiljön	52
Öka styrningen mot en miljöanpassad sjöfart	53
Regleringar av undervattensbuller krävs för att rädda hotade arter	53
Miljöövervakning är ryggraden i miljöarbetet och måste öka	54
Ökad spridning av miljöfarliga ämnen ställer nya krav på ökad kunskap	54
Tydliggör ansvarig myndighet för miljöövervakningsdata	54
Stort behov av förbättrad marin kartering och geografisk information	55
Ökat stöd till havsmiljöforskning	56
Ett internationellt moratorium mot djuphavsbrytning är nödvändigt	56
Samverkan för friska hav	57

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utan dröjsmål implementera en ekosystembaserad förvaltning av haven, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskeförvaltning, och att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela havspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en havsmiljölag som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete, och att denna lag bör fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekosystemansatsen ska definieras i havsmiljölagen och slå fast att naturvärden bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med det övergripande målet att ekosystemen används inom sina gränser, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i havsmiljölagen bör införas en bestämmelse om att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen, som ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med propositionen ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett havspolitiskt råd för att belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och identifiera politikområden där fler åtgärder behövs för att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till det havspolitiska rådet som beskrivits ovan att även ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att den ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljökvalitetsmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen

- (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen) och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det av styrningen av offentliga aktörer tydligt behöver framgå vilka mål som ska nås för havets miljötillstånd och att regeringen bör besluta att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha de preciseringar som anges i motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God miljöstatus: Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341)”, och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskyddsförordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Oskar”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett riksdagsbundet övergripande mål om att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030, i enlighet med det övergripande målet i Kunming-Montreal-ramverket inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta etappmål för biologisk mångfald och ekosystemens återhämtning inom de vattenrelaterade miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att indikatorer och andra uppföljningsmått för miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård där det är relevant ska harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård bör anpassas så att den för alla preciseringar som hanterar havets miljötillstånd använder statusbedömning och rapportering enligt havsmiljöförordningen, vattenförvaltningsförordningen och art- och habitatdirektivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att redovisa den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen (2010:1341) och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660), och att bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen, där det är möjligt, ska överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljö kvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att se över att miljö kvalitetsnormerna i större utsträckning utformas så att åtgärder enligt 5 kap. 9 § miljöbalken kan genomföras och leda till att målen nås och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön, att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenfrågor samt att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärderna i programmen ska finansieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå tillräcklig finansiering för att takten i genomförandet av åtgärdsprogrammen ska öka för att dessa ska kunna genomföras i utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna ska ta fram underlag och förslag till åtgärdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljö hänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningsskänsliga områden med hänsyn till risk för att miljö kvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör komplettera 20 § i föreskriften (SJVFS 2004:62) om miljö hänsyn i jordbruket vad

- avser växtnäring så att, inom känsliga områden, även fosfor ingår i kravet på dokumentation, genom växtodlingsplaner eller motsvarande, och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få i uppdrag att bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljökvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få till uppgift att samverka med vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och havsmiljöförordningen (2010:1341), i frågor och åtgärder som rör miljökvalitetsmålet Ingen övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken aktivt ska verka inom EU för att de ekonomiska ersättningarna ska relateras till utsläppsminskningar och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken skyndsamt ska ta fram de beslutsstödsverktyg som krävs för en ökad klimat- och miljöstyrning och tillkännager detta för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav eller sämre djurvälstånd vid den kommande översynen av stödssystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och tillkännager detta för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimera tillförsel av fosfor och kväve till våra vatten genom att verka för att det tas fram genomförbara och kostnadseffektiva förslag på hur stallgödsel, avloppsslam/rötslam och matavfall kan utvecklas till en högvärdig och giftfri resurs och att det i odlingen inte tillsätts större giva av gödselmedel än växterna tar upp under säsongen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt etappmål om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återföringen av använd fosfor och kväve till livsmedelsproduktion till 2030 ska vara minst 50 procent för fosfor och 15 procent för kväve från avlopp och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om ett långsiktigt mål, som inte begränsas av dagens system och tekniker, om nära 100 procents återföring av fosfor och kväve från avlopp till livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stallgödseln till 2030 ska tas till vara på jordbruksmark så att tillförseln av växtnärsämnen balanserar bortförseln och tillkännager detta för regeringen.

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kväveavgången från stallgödsel genom ammoniak ska reduceras med minst 20 procent till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospars miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES) och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare ett kvantifierat etappmål om att våtmarker bör anläggas i en takt som motsvarar det behov som räknats fram av vattenmyndigheterna för att nå de utsläppsminskningar som krävs, dvs. åtminstone 3 800 hektar våtmarker fram till 2027 och sedan ytterligare åtgärder fram till 2033, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillräcklig finansiering bör anslås för att möjliggöra de åtgärder som vattenmyndigheterna föreskriver i åtgärdsprogrammen och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att det införs en kvotplikt på inblandning av en minsta mängd återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja hyggesfria skogsbruksmetoder och att gödsling av skogsmarker bör minimeras för att minska urlakningen från skogsbruket och effekterna av övergödningen och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för att minska övergödningssproblem på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser behöver användningen av jungfrulig fosfor minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor fasas ut och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda samt införa styrmedel och kompensationsåtgärder för att begränsa djurtätheten i läckagebenägna områden i syfte att minska tillförseln av näringsämnen till hav och vattendrag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja innovation, utveckling och implementering av tekniker för transporterbara organiska gödselmedel, t.ex. pellets av stallgödsel, i syfte att minska nytillförsel av näringsämnen inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur system för främjande av växtnäringsbalanser på gårdsnivå med låga överskott kan utformas och implementeras och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur system för att beräkna näringsbalanser på fältnivå kan utformas, främjas och implementeras, samt om att driva frågan om system för främjande av redovisning

- på EU-nivå och harmonisering av sådana system och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt relevanta myndigheter att kartlägga näringsämnen i mark (markkartering) och områden med hög läckagerisk och finansiera ett sådant uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa stöd till fånggrödor, buffertzoner och våtmarker baserat på markkartering och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödnivåerna och informationsinsatserna för agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder och tillkännager detta för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt relevanta myndigheter att utforma förslag till åtgärder för infrastruktur för ett förbättrat utnyttjande av stallgödsel och att förhindra läckage till atmosfären, samt finansiering för implementering av sådana åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna därför bör få en instruktionsenlig uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
 58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över och bedöma det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare till 2035 och tillkännager detta för regeringen.
 59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt anslag med benämningen Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete bör föras upp på statsbudgetens utgiftssida och att anslaget bl.a. bör få användas för statsstöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt som anställning av åtgärdssamordnare vid en länsstyrelse, kommun eller ideell sammanslutning eller åtgärdsplanering i avrinningsområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
 61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Vinnova och Formas ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och avloppsslam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel för att bedriva långsiktiga innovations- och utvecklingsprojekt för vatten i jordbruks- och skogslandskapet utöver dagens breda vattensatsningar och tillkännager detta för regeringen.
 63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel för att bedriva utvecklingsprojekt för cirkulär växtnäring i jordbruk, livsmedelssektor, avlopp och avfall och tillkännager detta för regeringen.

64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom Helcom ska verka för att det tas fram och beslutas om en Helcomrekommendation för att minska spill av gödselmedel i vatten vid lastning och lossning och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen 2025 bör göra en genomlysning av om nivån på anslagsmedlen för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i frågor om havs- och vattenmiljö och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta ekosystemen i haven sätta gränserna för hur mycket fisk som får fångas och införa en ekosystembaserad havsförvaltning och en havsmiljölag och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen, att Havs- och vattenmyndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna bör integreras med havsmiljöarbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsprincipen ska tillämpas och ges företrädesrätt i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör ansvara för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör verka inom EU, Baltfish och Scheveningen för att främja att rådgivning från Ices om fiskekvoter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken även ska bidra till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar en god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i närtid måste verka för att EU antar en strategi för att långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav, och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en förändring av systemet med MSY till en ekosystembaserad förvaltning så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet, samt behovet av att

- återuppbygga bestånden för långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximal hållbar avkastning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen med stöd av Ices bör ta fram ett förslag till en samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, med syftet att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflyttningsområden skyndsamt ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
 77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten och tillkännager detta för regeringen.
 78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att korrekta fångstrapporter är grundläggande för ett samlat kunskapsunderlag och bör ingå i ett sådant och tillkännager detta för regeringen.
 79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige skyndsamt ska komma till rätta med bristfälliga och felaktiga inrapporteringar, att fiskerikontrollen behöver utökas i stor skala, att man bör säkerställa kraven på efterlevnad och att regeringen bör avsätta tillräcklig finansiering för dessa ändamål och tillkännager detta för regeringen.
 80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effekterna och konsekvenserna av införandet av överförbara fiskerättigheter inom det pelagiska fisket ska utredas innan man går vidare med förslaget om att införa ett liknande system inom det demersala fisket och tillkännager detta för regeringen.
 81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problemen med efterlevnaden av utkastförbudet och att det behövs åtgärder för att skärpa efterlevnaden och krav på fullt dokumenterat fiske med kameror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fiskerinäringen intensifierar arbetet med att eliminera bifångst och utveckla redskap som inte skadar botten med dess växt- och djurliv vid fisket och tillkännager detta för regeringen.
 83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 20 § fiskelagen (1993:787) bör ändras så att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens och fiskets intressen och tillkännager detta för regeringen.
 84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet uppdrag att tillståndspröva fisket i alla skyddade områden och efter en övergångstid också generellt och tillkännager detta för regeringen.
 85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att allt fiske av ål i Sverige och EU ska upphöra tills ålen nått god bevarandestatus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska återkalla undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen samt

- aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgården och tillkännager detta för regeringen.
87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut destruktiva fiskeredskap och införa ett förbud mot bottentrålning, med start i marina skyddade områden, och tillkännager detta för regeringen.
 88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter och tillkännager detta för regeringen.
 89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående fasa ut subventioner som leder till överfiske och tillkännager detta för regeringen.
 90. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet i uppdrag att använda sig av de möjligheter, lagar och regler som redan i dag finns i EU:s gemensamma fiskeripolitik (CFP) för att skydda arter och ekosystem i svenska territorialvatten och tillkännager detta för regeringen.
 91. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i linje med EU:s restaureringslag behövs omfattande satsningar i närtid på återskapande av förstörda naturvärden, både på EU-nivå och nationellt, och att regeringen bör verka för att en naturfond på EU-nivå inrättas och tillkännager detta för regeringen.
 92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste tillse att alla ansvariga myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt ta fram nationella restaureringsplaner i enlighet med naturrestaureringslagen för att det praktiska arbetet med att återskapa förstörda naturvärden ska kunna påbörjas utan dröjsmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 93. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, i uppdrag att senast 2026 ta fram länsvisa, alternativt samordnade inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevärden både vid kust och i utsjön för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 94. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planeringen av fiskevärden i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen och tillkännager detta för regeringen.
 95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nuvarande jaktregler som är inriktade på säl i närheten av fiskeredskap bör kvarstå och tillkännager detta för regeringen.
 96. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke-dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen och tillkännager detta för regeringen.
 97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsammans med Östersjöländerna ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan för gråsäl i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
 98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om ett etappmål för skydd av marina områden om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent ska ha strikt skydd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken och tillkännager detta för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning och tillkännager detta för regeringen.
102. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder samt fastställda hanteringsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån CBD:s definition och EU:s riktlinjer klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM) och räknas in i etappmålets första strecksats och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 7 kap. 4 § miljöbalken bör kompletteras så att ett naturreservat kan bildas med syftet att bevara ett opåverkat område eller med syftet att bidra till klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
105. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka och tillkännager detta för regeringen.
106. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Försvarsmakten bör få till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Transportstyrelsen, Sjöfartsverket och Havs- och vattenmyndigheten gemensamt bör ta fram vägledning för reglering av sjöfarten, inklusive fritidsbåtar, i marina skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör få ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att samarbeta om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk

- planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden ska föras in i länsstyrelsens instruktion och tillkännager detta för regeringen.
 112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas planeringsansvar för kustvattenområden bör specificeras i 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), så att kommunerna, också med hjälp av kunskapsunderlaget och samordningsstödet från länsstyrelserna, kan arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs riktade satsningar för att förstärka kommunernas kapacitet att genomföra översiktsplanering eller fördjupade översiktsplaner för kustvattenområden och de aktiviteter som i störst utsträckning påverkar kustvattnets miljöstatus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas möjlighet att bestämma skyddsåtgärder i detaljplanen utöver markförorening ska omfatta förorening av hav och vatten och tillkännager detta för regeringen.
 115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunen ska få bestämma om skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på havs- och vattenmiljön och tillkännager detta för regeringen.
 116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunen bör få bestämma att lov eller startbesked för en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning endast får ges under förutsättning att markens lämplighet för bebyggande har säkerställts genom att en mark-, havs- eller vattenförorening har avhjälpits eller en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits på tomten, vilket föranleder ändringar i 4 kap. 12 och 14 §§ plan- och bygglagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddets syfte i 7 kap. 13 § 2 ska förtydligas så att det framgår att bevarande av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 118. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Boverket bör komplettera sina vägledningar om strandskyddet i enlighet med den förtydligade syftesbestämmelsen och tillkännager detta för regeringen.
 119. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få till uppgift att upprätta ett nationellt register över muddrings- och dumpningsärenden och tillkännager detta för regeringen.
 120. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv och tillkännager detta för regeringen.
 121. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka resurserna till länsstyrelserna för tillsyn och handläggning av strandskyddsärenden och tillkännager detta för regeringen.

122. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åsar och naturgrusavlagringar i större utsträckning måste förvaltas som dricksvattenreserver och inte exploateras eller förorenas och tillkännager detta för regeringen.
123. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör driva en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden och tillkännager detta för regeringen.
124. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om nya etappmål i miljömålssystemet om farliga ämnen och utreda fler etappmål med fokus på farliga ämnen i havsmiljön och tillkännager detta för regeringen.
125. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna i uppdrag att sammanställa kunskapsunderlag för att bedöma om det finns tekniska möjligheter att utforma miljö kvalitetsnormer för grupper av ämnen och att i så fall ta fram förslag på sådana miljö kvalitetsnormer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
126. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet för att Sverige ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status och tillkännager detta för regeringen.
127. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
128. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ökad kunskap om och kartläggning av var utsläppen till vattenmiljön av PFAS sker och att systematiserad information om dessa utsläpp bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.
129. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.
130. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av yt- och grundvatten genom att införa en reglering av dessa i miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
131. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta ett större ansvar för att skyndsamt se till att förorenad mark, av exempelvis PFAS, saneras och tillkännager detta för regeringen.
132. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en finansierad nationell handlingsplan mot föroreningar i mark och i vatten och tillkännager detta för regeringen.
133. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta internationellt för att förbud för PFAS-molekyler och liknande ämnen snabbare ska kunna införas och tillkännager detta för regeringen.
134. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition och tillkännager detta för regeringen.
135. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt verka för att revideringen av Reach slutförs och inte vattnas ur och tillkännager detta för regeringen.

136. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning, och tillkännager detta för regeringen.
137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra åtgärder i EU:s kemikaliestrategi, som förslag om system för att tidigt identifiera nya kemikaliehot, stärka lagstiftning vad gäller kombinationseffekter, ”ett ämne, en bedömning”, och arbeta för ett förbud mot PFAS och tillkännager detta för regeringen.
138. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt substitutionscentrum på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
139. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska bidra starkt till arbetet mot spridning av farliga kemikalier på EU-nivå och säkra långsiktiga resurser för detta arbete och tillkännager detta för regeringen.
140. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla kopplingar mellan kemikalie- och vattenregulverken, t.ex. baserat på faroklassificering och återkoppling av status i vatten, till regelverk som reglerar åtgärder uppströms (utsättande på marknaden, användning, utsläpp), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på avancerad rening av avloppsvatten, ökad miljöhänsyn vad gäller läkemedel, samordnad screeningverksamhet och forskningssamarbete och tillkännager detta för regeringen.
142. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska utreda och införa ett särskilt stöd till de va-bolag som behöver införa ytterligare rening av dricksvattnet för att nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet och tillkännager detta för regeringen.
143. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till dricksvatten och avloppsrening i hela landet genom att bistå kommuner med att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, exempelvis genom att anlägga våtmarker, och tillkännager detta för regeringen.
144. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagkrav på kommunerna att inrikta förnyelsetakt och utbyggnad av va-nätet så att det inte äventyrar kvaliteten på dricksvatten och avloppsrening och inte heller lägger för stor skuld hos framtidens kommuninvånare och tillkännager detta för regeringen.
145. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilka krav som ska ställas på va-huvudmannens servicenivå och tillkännager detta för regeringen.
146. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser och tillkännager detta för regeringen.
147. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna i lagen om allmänna vattentjänster och möjliggöra för kommuner att använda va-avgiften både för reinvesteringar och för att fondera för kommande investeringsbehov i befintliga anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
148. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en obligatorisk kommunal dagvattentaxa och tillkännager detta för regeringen.

149. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om ett nationellt stöd till va-åtgärder skulle kunna utformas med hjälp av en återförd moms från va-taxan och tillkännager detta för regeringen.
150. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökad samverkan och delad va-kompetens mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
151. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för lagstiftning som gör det möjligt att ställa krav på fastighetsägare att ta hand om en viss del av dagvattnet inom fastigheten och tillkännager detta för regeringen.
152. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grönytefaktor till ett krav i all nyproduktion och tillkännager detta för regeringen.
153. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en faktor för att reglera andel hårdgjord yta inom tomtmark, kvartermark och allmän platsmark och tillkännager detta för regeringen.
154. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljömålssystemet om marint skräp och att Havs- och vattenmyndighetens instruktion bör kompletteras med ett ansvar för frågor som rör marint skräp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
155. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör arbeta för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföreningar, som omfattar plastens hela livscykel, och tillkännager detta för regeringen.
156. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör agera för en absolut minskning av användningen och produktionen av plast från jungfruliga resurser, liksom driva internationellt och inom EU att det krävs ett tak på den globala plastproduktionen och tillkännager detta för regeringen.
157. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndighetens instruktion bör ändras så att det framgår att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att sjöfartens påverkan på havsmiljön och dess ekosystem integreras och beaktas i internationellt, nationellt och regionalt arbete med strategier, planer och förvaltning och tillkännager detta för regeringen.
158. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
159. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild utredare bör ges i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
160. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen utan dröjsmål bör inleda en process inom IMO angående reglering av, restriktioner för och förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön, vilka behöver ändras/läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare, och tillkännager detta för regeringen.
161. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska inhämta beslutsunderlag från berörda myndigheter gällande behovet av regleringar/restriktioner i områdena a) över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön, och b) mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk och tillkännager detta för regeringen.

162. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen när den i enlighet med riksdagens tillkännagivande ser över miljödifferenteringen av farledsavgifterna så att dessa skapar incitament för ytterligare klimatåtgärder, även bör skapa incitament för övriga havsmiljöåtgärder, och tillkännager detta för regeringen.
163. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de kommunala hamnavgifterna bör kunna användas som ett viktigt styrmedel för minskad påverkan på havsmiljön från sjöfarten och tillkännager detta för regeringen.
164. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett register över fritidsbåtar, inklusive nödvändiga författningsförslag, organisationsförslag och konsekvensanalys, och tillkännager detta för regeringen.
165. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kustkommunerna behöver inkludera infrastruktur för fritidsbåtar i den fysiska planeringen och tillkännager detta för regeringen.
166. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de kommunala hamnavgifterna bör kunna användas som ett viktigt styrmedel för minskad påverkan på havsmiljön från sjöfarten och tillkännager detta för regeringen.
167. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befintlig lagstiftning i större utsträckning behöver användas för att reglera eller förbjuda fritidsbåtar och vattenskotrar i särskilt värdefulla vågskyddade grundområden och tillkännager detta för regeringen.
168. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget 13:3 Stöd till friluftslivsorganisationer, som administreras av Svenskt Friluftsliv, bör öka med 3 miljoner kronor per år under tre år för särskilda informationssatsningar till det båtburna friluftslivet och tillkännager detta för regeringen.
169. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en särskild utredare med uppgift att se över och ta fram förslag för ett system för återvinning av fritidsbåtar, som ska behandla frågor om skrotning, övergivna båtar och producentansvar för båtbranschen samt kostnadsberäkningar och övriga konsekvensanalyser, och tillkännager detta för regeringen.
170. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för striktare miljökrav samt främjande av miljövänlig teknik bl.a. i kommande översyn av fritidsbåtsdirektivet, påskynda utbytet av äldre tvåtaktsmotorer samt öka användningen av miljövänligare bränslen och motortyper (t.ex. elmotorer), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
171. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål, samt om att verka för att förbud även införs inom Oskar, Helcom och EU, samt internationellt genom IMO, liksom verka för strängare regleringar av utsläpp generellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
172. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående implementera de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
173. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att fastställa minst en miljö kvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning, och tillkännager detta för regeringen.

174. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem, att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet samt att ansvaret ska tydliggöras i Havs- och vattenmyndighetens instruktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
175. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka omfattningen och finansieringen av den marina miljöövervakningen och forskning om havens ekosystem i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.
176. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöövervakningen med avseende på vattenförvaltningen behöver stärkas, exempelvis genom att skärpa tillsynen av dricksvattentäkter, och tillkännager detta för regeringen.
177. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Sveriges geologiska undersökning i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna och vattenmyndigheterna, ta fram en långsiktig plan för att utveckla en mer sammanhållen miljödataförvaltning och förbättrad kunskapsförsörjning om miljöfarliga utsläpp till vatten och tillkännager detta för regeringen.
178. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ett inriktningsbeslut för att säkerställa en långsiktig finansiering av akvatisk övervakning (grund- och ytvatten) inklusive förvaltning av övervakningsdata och tillkännager detta för regeringen.
179. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör tilldelas nationellt ansvar för att se till att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och görs tillgängliga, samt att datavärdskapet och den miljöövervakning av undervattensbuller som Havs- och vattenmyndigheten står för ska finansieras med anslag i stället för genom ettåriga kontrakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
180. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten och tillkännager detta för regeringen.
181. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att tillhandahålla aktuella metodanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde samt övrig vägledning till de myndigheter och organisationer, inklusive utförare av recipientkontroll, som bedriver miljöövervakning, som kan användas som ett underlag för samlad bedömning och rapportering av miljötillstånd, och tillkännager detta för regeringen.
182. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska vara nationell datavärd för badvatten och tillkännager detta för regeringen.
183. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att SGU ska vara nationell datavärd för miljögifter i sediment, miljögifter i biota och screening av miljögifter och tillkännager detta för regeringen.
184. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska rapportera till Havs- och vattenmyndigheten när de i sin tillsyns- och

- övervakningsverksamhet upptäcker avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan i havsmiljön som inte är försumbar och tillkännager detta för regeringen.
185. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Sjöfartsverket, SGU och Försvarsmakten bör få ett regeringsuppdrag att utföra marin kartering av de delar av det svenska sjöterritoriet där det enligt Försvarsmakten är möjligt, samt att regeringsuppdraget även bör ålägga myndigheterna att gemensamt upprätta en tydligare process för ansökningar och svar när det gäller spridningstillstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
186. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en särskild utredare med uppgift att se över sekretesskyddet av geografisk information inklusive djupdata samt undervattensbuller, i vilket det ska ingå försvars- och säkerhetsmässiga hänsynstaganden i avvägning med de åtaganden Sverige har förbundit sig till genom EU-medlemskapet som gäller genomförande av havsmiljödirektivet och andra rättsakter inom den marina miljön, och tillkännager detta för regeringen.
187. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att geografisk information till offentliga myndigheter och forskningsändamål inte längre ska finansieras med avgifter utan att Sjöfartsverket i stället bör tilldelas anslagsmedel för att täcka kostnaden och tillkännager detta för regeringen.
188. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild utredare bör få i uppgift att ta fram ett organisationsförslag för en miljö för en sammanhållen marin kartering i Sverige, som ska omfatta vilken eller vilka myndigheter som ska få ansvar för att tillhandahålla och förvalta miljön samt vilka ytterligare myndigheter som ska samverka och bidra till miljön, liksom vilka anslagsmedel som krävs för en sådan miljö och ytterligare konsekvenser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
189. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att finansieringen av havsmiljöforskningen måste öka, och att riksdagen inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur bör besluta om ett nytt anslag med benämningen Havs- och vattenmiljöforskning och att anslaget bör få användas till utgifter för havs- och vattenmiljöforskning, främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
190. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de orörda älvarna och vattendragen ska bevaras och tillkännager detta för regeringen.
191. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är oerhört angeläget att miljöprovningarna av vattenkraften skyndsamt återupptas och tillkännager detta för regeringen.
192. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även stora vattenkraftverk ska miljöanpassas, och minimitappning är en bra utgångspunkt, och tillkännager detta för regeringen.
193. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vandringshinder som ligger utanför NAP och tillkännager detta för regeringen.
194. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt måste verka inom EU och internationellt för att utsläppen från marina aktiviteter

som sjöfart och fiske minskar drastiskt och skyndsamt, för att på sikt upphöra helt, och tillkännager detta för regeringen.

195. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera koldioxidbindning och utsläpp av växthusgaser från havet i klimatredovisningen och tillkännager detta för regeringen.
196. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett moratorium för djuphavsgruvdrift på internationella vatten så länge de miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenserna inte är klart utredda och tillkännager detta för regeringen.

Hav i förändring

Världens hav och vatten har genomgått enorma förändringar under relativt kort tid, på grund av kraftig påverkan av mänsklig verksamhet. Sverige når inte miljömålen för havet och det krävs stora insatser och ett helhetsgrepp för att komma tillrätta med problem som övergödning, sinande fiskbestånd och effekter av klimatförändringarna. Forskning visar på en dramatisk förändring av livet under ytan under de senaste 100 åren. Vattnets kretslopp är dock detsamma idag som alltid, vilket betyder att det vi släpper ut på land i form av exempelvis kemikalier, alltid till sist hamnar i det avvattningsområde där det släpps ut, och sedan förs vidare ut i haven.

Haven på planeten är betydligt surare idag än de var för 50 år sedan. Det beror på att haven buffrar den koldioxid som släpps ut av mänskliga aktiviteter till luften. Koldioxiden som tas upp av våra hav gör haven allt surare. Haven blir också allt varmare allteftersom klimatförändringarna tilltar.

I och med att haven blir surare ökar hotet mot den biologiska mångfalden i haven. Exempelvis behöver alla djur och växter med kalkskal ett visst pH för att kunna bilda och behålla sina skal, även koraller. Haven försuras snabbare idag än de har gjort på 55 miljoner år. Forskare förutspår att alla världens koraller kan vara döda inom 40 år.

Havens uppvärmning medför också att fiskar och andra vattenlevande djur migrerar på ett annat sätt än de gjorde tidigare. Det kan bero på att födotillgången minskat eller flyttat sig p.g.a. värmen, och att lek- och födoplatser blir obrukbara. Man talar ibland om marina öknar, vattenmassor som är för varma för att leva i under längre tid.

Forskningen om ekologiska samband och biologisk mångfald har kommit längre när det gäller landmiljöer än när det gäller marina miljöer. Under ytan är mycket fortfarande outforskat. Det hittas nya arter som lever under underliga förhållanden. Små djur som kan leva på svavel, och livsformer på ett djup vi inte trodde var möjligt, utan de livsuppehållande system som vi tar för givet måste finnas för att liv ska existera. Alldeles nyligen, år 2020, upptäcktes s.k. bubbelrev på västkusten. Det är alltså viktigt att öka miljöövervakning och forskning kring haven.

Men vi vet redan idag tillräckligt mycket för att agera mot övergödning, utarmningen av biologisk mångfald, ljudföroreningar, klimatförändringarna och nedsmutsningen av våra hav. Vi måste helt enkelt börja röra oss i rätt riktning, mot friska och sunda ekosystem, även om vi idag inte riktigt vet hur långt vi behöver gå för att nå dit.

När vi arbetar med de havsrelaterade frågorna måste vi förstå att det är komplexa system med väldigt långa omloppstider och de åtgärder vi sätter in idag tar många år

innan det visas i form av förbättringar i havsmiljön och i ekosystemen. Nu är hög tid att agera!

Klimatförändringarna ställer mycket på sin spets. Förutom förurning och allmän uppvärmning förändras också levnadsförhållandena för de djurarter som har utvecklats för att leva på isar, föda sina ungar på isar, som vikaresälen, och jaga på isar, som isbjörnen. Vi får kortare vintrar och ett minskat istäcke, vilket påverkar djuren som lever i havet på flera olika sätt.

Klimatförändringar medför också längre perioder av torka och perioder av intensivare nederbörd, vilket leder till översvämningar och förorening av vattentäkter för vårt dricksvatten. Reningsverk är byggda för att hantera en viss inkommande mängd vatten och tvingas brädda över, d.v.s. släppa ut, sitt orenade vatten, när det blir fullt i alla kamrar. Påverkan på närliggande vattendrag blir vid dessa tillfällen mycket stor och den biologiska mångfalden hotas akut, och övergödningen i haven ökar.

Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan

Miljömålsberedningen är en parlamentarisk kommitté som sedan 2010 arbetat på regeringens uppdrag med att lösa olika svåra och komplexa miljöfrågor. Det var bland annat Miljömålsberedningens arbete som lade grunden för det klimatpolitiska ramverket och Sveriges klimatlag. År 2018 fick beredningen, som består av politiker från alla riksdagspartier, i uppdrag av regeringen att ta fram en ny marin strategi för Sverige. Det resulterade i Havet och människan, SOU 2020:83, som lämnades över till regeringen av en enig beredning. Den innehöll över 100 förslag som tillsammans skulle bli ett nytt golv för den svenska havspolitik. Betänkandet tar ett helhetsgrepp och har förslag som innefattar såväl sjöfartens påverkan och en ekosystembaserad havsförvaltning som ett hållbart fritidsbåtliv. Ytterligare exempel är förslag för att lägga om farleder för minskat undervattensbuller, förbud mot svavelutsläpp via skrubbrar från fartyg samt översyn av trålgränsen.

Dessutom föreslås en övergripande havsmiljölag, en lagfäst definition av ekosystemansatsen samt ett förtydligande av strandskyddets syfte. En ny havsmiljölag skulle få en stor betydelse för en mer sammanhållen politik kring havet och förslaget innefattar såväl en lagfäst uppföljningsmekanism som inrättandet av ett utvärderande organ.

Betänkandet fick ett övervägande positivt mottagande från såväl forskningshåll och civilsamhälle som olika berörda aktörer. Under sommaren 2021 var betänkandet på remiss och S-MP-regeringen aviserade att en proposition utifrån förslagen skulle läggas våren 2022. Sedan Miljöpartiet avgick från regeringen har en proposition tyvärr dröjt. I somras lämnade regeringen propositionen 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske, till riksdagen.

Tyvärr innehåller regeringens proposition enbart ett fåtal förslag, och dessa är väldigt vagt formulerade. Miljömålsberedningens förslag spänner över ett mycket brett område, många har hög konkretionsnivå, och förslagen utgjorde sammantaget en helhet, som skulle ha stor potential att verkligen kunna påverka havsmiljön i positiv riktning. Det är ett mycket omfattande arbete som lagts ned, och miljömålsberedningen var enig.

En del förslag har blivit något inaktuella i och med att havsmiljöarbetet på EU-nivå har rört sig framåt, men merparten av förslagen är fortfarande högaktuella. Miljöpartiet

beklagar att regeringen inte väljer att gå fram med helheten av Miljömålsberedningens förslag. Vi ser inte att den negativa utvecklingen för haven går att vända utan de omfattande åtgärder som föreslogs av Miljömålsberedningen. Därutöver behövs ytterligare insatser liksom en betydande ökning av finansieringen för havs- och vattenmiljöarbetet. Även på vattenområdet går utvecklingen åt fel håll och åtgärdsarbetet saknar resurser och går alldeles för långsamt.

Miljöpartiet lägger därför i denna partimotion fram hela Miljömålsberedningens betänkande, med undantag från de förslag som blivit daterade. Utöver förslagen från Miljömålsberedningen ingår en hel del andra förslag från bland annat myndigheter och forskning.

Ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete

Det krävs en helhetssyn för att säkerställa livet i haven, friska hav och havets resurser. Från land till hav. Ekosystemen i haven behöver framförallt bevaras men också restaureras. Ekosystemansatsen måste vara utgångspunkten i all havsrelaterad verksamhet och nyttjandet av havets resurser nu och framöver.

En ekosystembaserad förvaltning av haven tar hänsyn till hur olika påverkansfaktorer samverkar i ett marint ekosystem, istället för att hantera enskilda problem och arter var för sig. Ekosystembaserad fiskförvaltning är ett sätt att tillämpa ekosystemansatsen i fiskförvaltningen genom att förvalta akvatiska resurser och ekosystem med ett tvärvetenskapligt angreppssätt, med ekosystemen i fokus, inte varje art för sig som ofta är fallet idag. Ekosystemansatsen utgår alltså från en helhetssyn på förvaltningen av ekosystemen i haven. Det ska vara en balans mellan bevarande och nyttjande. Idag ligger den största tyngdpunkten på nyttjande. Nedan är ett citat ur rapporten Ekosystembaserad förvaltning som metod för att hantera negativa miljötrender och oklara orsaksamband, Havsmiljöinstitutets rapport 2019:6:

När torsken i Östersjöns östra bestånd under lång tid har fått allt sämre kondition och visar tydliga tecken på svält, så indikerar detta både allvarliga systemförändringar i havet och bristande koordinering av fiske- och miljöpolitik. När grunda vikar i Bohuslän gått från att ha klart vatten, stor fisk och ålgräs till att ha grumligt vatten, liten fisk och mattor av alger, och dessutom tycks ha låsts fast i det senare tillståndet, så är det ett allvarligt regimskifte. Förändringarna i bottendjurens artsammansättning och tiaminbristen hos lax och sjöfågel är ytterligare exempel på störningar som är svåra att hantera utan en förvaltning som noga beaktar ekosystemens struktur, funktion och återhämtningsförmåga.

Om haven förvaltas med en ekosystemansats som utgångspunkt, och mänskliga aktiviteter hålls inom ekosystemens naturliga gränser, skapas förutsättningar för de marina ekosystemen att sakta återgå till ett hälsosamt och produktivt tillstånd. Då kan haven också tillhandahålla många av de varor och tjänster som människor vill ha och behöver.

Miljöpartiet anser därför att en ekosystembaserad förvaltning av haven måste implementeras utan dröjsmål, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskeförvaltning, och att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela havspolitik.

En havsmiljölag

För att en ekosystembaserad förvaltning ska få genomslag i all politik med koppling till havet, anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen (2020: xx) att en havsmiljölag ska införas, som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete. Havsmiljölagen ska fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt Levande kust och skärgård.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt. Definitionen av ekosystemansatsen måste finnas i lagen. Definitionen ska slå fast att naturvärden måste bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart. Det är också viktigt att lagen klargör ett övergripande mål och prioritering om att ekosystemens livskraft måste sättas främst, genom att klargöra att ekosystemens gränser måste respekteras. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att lagen ska tydliggöra att ekosystemen ska användas inom sina gränser.

Nytt riksdagsbundet mål: Stoppa och vänd förlusten av biologisk mångfald till 2030

I december 2022 samlades världens ledare i Montreal på FN-konferensen COP 15 och beslutade om ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald, Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, GBF. I avtalet slogs det bland annat fast att 30 procent av jordens landområden, havsområden och inlandsvatten ska ha ett effektivt skydd och en effektiv skötsel till 2030. Naturrestaurering ska också ha genomförts eller ha inletts för 30 procent av skadade ekosystem på land, i inlandsvatten och vid kusterna.

Förlusten av områden som är viktiga för biologisk mångfald, inklusive områden med stor ekologisk integritet, ska ha minskat till nära noll. Även urfolks och lokalsamhällens rättigheter ska stärkas. Detta har nu Sverige förbundit sig till att leva upp till och ställer stora krav på utformning av skyddade områden, restaurering samt skötsel av desamma. Det har också under det senaste året beslutats om flera stora akter, exempelvis restaureringslagstiftningen inom EU:s klimapakets Fit for 55 som ställer stora krav på utformningen av den framtida politiken.

För att tydliggöra att Kunming-Montreal-ramverkets övergripande mål gäller för svensk politik och förvaltning med bäring på naturmiljön, inklusive våra hav, sjöar och vattendrag, behöver det antas av riksdagen. Miljöpartiet anser därför att riksdagen ska slå fast det övergripande målet om att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030.

För att möjliggöra en effektivare målstyrning i stort, anser vi också att det brådskar att, inom miljömålssystemet, anta etappmål för biologisk mångfald och ekosystemens återhämtning inom de vattenrelaterade miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Ekosystemansatsen måste tydliggöras i alla regelverk med bäring på havet

För att ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete, måste den regleras i lag, och alla regelverk med bäring på havet. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen att det måste tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen).

En havsmiljöpolitisk proposition

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att öka återkopplingen mellan havsmiljöförvaltningen och politiken och öka den politiska styrningen av havsmiljöpolitiken. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen. Propositionen ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt Levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål. Av detta följer att arbetet med propositionen måste samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet.

Ett havspolitiskt råd

För att kunna öka styrningen mot en ekosystembaserad förvaltning och nå de havsanknutna miljömålen behöver effekter av beslutade och föreslagna styrmedel med bäring på havsmiljön systematiskt analyseras och belysas från ett brett samhällsperspektiv. Politikområden där fler åtgärder krävs, behöver identifieras.

Miljöpartiet anser att dessa uppgifter ska läggas på ett nytt havspolitiskt råd, i likhet med förslaget om en havspolitisk funktion, i Miljömålsberedningens betänkande.

Det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt Levande kust och skärgård. Det havspolitiska rådet ska även uppdras att ta fram en samhälls-ekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljökvalitetsmålen.

Effektiv målstyrning i havs- och vattenpolitiken kräver tydligare mål

Svenska havs- och vattenförvaltning präglas av en mängd olika mål, lagar och regler som gör styrningen komplex och svåröverblickbar, så till den grad att mängden mål gör styrningen mot målen mindre effektiv. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det i styrningen av statliga aktörer, inte ska råda någon tvekan kring vilket mål som ska uppnås när det gäller tillståndet i havet. Det behöver därför tydliggöras vilket mål som ska styra havsmiljöarbetet, och därför behöver antalet

preciseringar för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård minskas och tydliggörs.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen God miljöstatus: Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341).

Vi anser också, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Vidare anser vi, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskyddsförordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Oskar.

Förbättrade kustvatten kräver tydlig, samordnad styrning

Överlappen och oklarheterna mellan de olika EU-direktiv som styr arbetet i kustzonen har lett till att arbetet för arter och livsmiljöer ”fallit mellan stolarna/direktiven” enligt Havs- och vattenmyndigheten. Naturvårdsdirektivens ”referensvärden” för arter och livsmiljöer är heller inte tillräckligt harmoniserade med miljö kvalitetsnormerna.

Miljömålsberedningen lyfter fram att ett förtydligande av miljö kvalitetsnormerna därför kan sätta ytterligare press på att inkludera miljöhänsyn i samhällsutvecklingen när det gäller byggande, infrastruktur, avfallshantering, sjöfart, med mera. Otydligheter och överlapp mellan de olika direktiven medför ineffektivitet i miljöövervakning, uppföljning och rapportering. Om ett tillståndsärende ges tillåtelse eller inte kan komma att bedömas olika beroende på vilket direktiv som tillämpas.

Det är nämligen EU-direktiven, varifrån många miljö kvalitetsnormer härstammar, som är den drivande kraften i arbetet. Miljö kvalitetsmålen å andra sidan, finns med i myndigheternas arbete, men är inte styrande på samma sätt som direktiven. Direktiven har införlivats i svensk rättsordning genom rättsakter baserade på miljöbalken. Både kommuner och länsstyrelser vittnar dock om att miljö kvalitetsnormerna inom havsmiljöförvaltningen har liten eller mycket liten inverkan på samhällsutvecklingen.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att Havs- och vattenmyndigheten i sin instruktion får ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

Miljöpartiet anser därför att det är av yttersta vikt för att förbättra miljö tillståndet i kustvattnen, att regeringen ger Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen (2010:1341) och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen ska, där det är möjligt, överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster.

Nödväntigt med ökad samordning av reglerna för hav, vatten, biologisk mångfald och livsmiljöer

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett samordnat beslutsfattande av miljökvalitetsnormerna som berör hav och kust, är avgörande för att förbättra miljötillståndet. En modell för samordnat beslutsfattande kan se ut på flera olika sätt, och förslag har även getts i Vattenförvaltningsutredningen. Det centrala är att dagens modell med en uppdelning mellan olika myndigheter som har ansvar för olika direktiv, upphör, och att en och samma instans samordnar beslutsfattandet.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljökvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

Det är också viktigt att Sverige behåller sin möjlighet att ställa mer långtgående krav i miljökvalitetsnormer än vad som följer av EU-direktiven, och det är viktigt att förslaget om ett gemensamt beslutsorgan inte ändrar på denna rätt. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen att regeringen ska ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att se över att miljökvalitetsnormerna i större utsträckning utformas så att åtgärder enligt 5 kap. 9 § miljöbalken kan genomföras och leda till att målen nås, och tillkännager detta för regeringen.

Effektiv målstyrning

Åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön har fått omfattande kritik. Kritiken handlar bl.a. om att man inte har mandat att besluta om nya rättsliga eller ekonomiska styrmedel, och att de därför är begränsade till att utforma åtgärder inom befintligt system. Vattenmyndigheterna har heller inte mandat att besluta hur åtgärder ska finansieras. Det innebär att uppgifter läggs på myndigheter och kommuner vid sidan av den normala budgetprocessen. Den formella ställningen för åtgärdsprogrammen anses också vara svag, i och med att myndigheter på samma nivå i normhierarkin normalt sett inte beslutar över varandra.

Många åtgärder anses också vara på en för övergripande och generell nivå för att vara adekvata för länsstyrelser eller kommuner inom deras verksamhet. Bland nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer finns en samsyn av att det finns ett omfattande åtgärdsunderskott i havsmiljöförvaltningen, vilket anses vara ett mycket allvarligt problem. Åtgärdsprogrammet för havsmiljön har till största delen bestått av administrativa åtgärder och endast ett par fysiska åtgärder. Programmen uppfattas inte heller som tillräckligt kraftfulla, inte minst för att de inte innehåller de konkreta åtgärder som behövs.

I dagsläget är avståndet för stort mellan den högsta politiska nivån i regering och riksdag, och havs- och vattenförvaltningens olika nivåer och aktörer. För att möjliggöra en ökad åtgärdsakt och mer omfattande åtgärder, i syfte att nå miljömålen, anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska besluta om åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Effektiv målstyrning kräver ökad politisk återkoppling, samordning och finansiering.

Miljöpartiet anser att regeringen även ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospar's miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES), och tillkännager detta för regeringen.

Åtgärdsprogrammen för vatten- och havsmiljöförvaltningen är grunden för allt åtgärdsarbete. Tyvärr – erfar Miljömålsberedningen – är åtgärdsarbetet idag ineffektivt, splittrat och uppdelat på en mängd aktörer. Detta leder till åtgärder som skulle behöva vidtas, inte vidtas. Miljöpartiet instämmer i denna analys. Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, anser därför att det behövs en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenmiljöfrågor. Det är också viktigt att länsstyrelsernas uppgifter i fråga om havs- och vattenmiljöförvaltning ska regleras i länsstyrelseinstruktionen.

Miljömålsberedningen lyfter också fram att det är viktigt att åtgärdsprogrammen kopplas samman med finansiering av åtgärderna. Om finansiering inte följer med åtgärderna – utan ska finansieras inom ramen för den ordinarie verksamheten som upplägget är nu – kommer sannolikt inte åtgärderna att genomföras i den utsträckning som krävs för att förbättra miljötilståndet i den takt som krävs. Miljöpartiet, liksom Miljömålsberedningen anser därför att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärderna i programmen ska finansieras.

Inga miljösmål nås utan ökad finansiering

Gång på gång visar utvärderingar att finansieringen av havs- och vattenmiljöarbetet inte räcker till för att genomföra åtgärder i tillräckligt stor omfattning och i tillräckligt hög takt. Effekten blir att utvecklingen i våra havs- och vattenmiljöer är fortsatt negativ, och målen nås inte. Miljöpartiet anser att en grundläggande förutsättning för att vända den negativa utvecklingen är regeringen prioriterar havs- och vattenfrågorna högre, och kraftigt ökar finansieringen.

Det är centralt att regeringen anslår tillräcklig finansiering för att möjliggöra de åtgärder som vattenmyndigheterna föreskriver i åtgärdsprogrammen.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det behövs en genomlysning av om nivån på anslagsmedlen för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i frågor om havs- och vattenmiljö. Miljöpartiet anser att en sådan genomlysning ska göras under nästa år.

Stoppa överfisket och låt försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen vara överordnade i fiskepolitiken

Människan tar ut fisk ur haven snabbare än vad fisken kan föröka sig på många platser på jorden. Fiskarna blir färre, men också ofta mindre eftersom fisket fångar de största individerna och fiskindividerna därför ofta blir könsmogna vid lägre ålder och mindre vikt för att ha en chans att reproducera sig över huvud taget. Om överfisket fortsätter, kollapsar bestånden. Det hände till exempel med torsken på Grand Banks utanför Kanadas kust i mitten av 1990-talet. Trots stoppat fiske har torsken inte kommit tillbaka i alla områden. De fiskarter som är särskilt drabbade av överfiske är de som har långsam tillväxt och låg produktivitet, ofta rovfiskar som dessutom är högst upp i näringskedjan.

Strömmingen är hörnstenen i Östersjöns ekosystem, utan den rubbas balansen och hela ekosystemet tippas. Forskare har kallat politikens hantering av strömmingen i Östersjön för ett utrotningsexperiment och småskaliga fiskare längs kusten larmar om att fisken är slut. Nu är det en kamp mot klockan om fiskbestånden och hela havet ska

räddas. Klimatförändringarna, miljögifter och övergödning utgör redan en extrem press på havet, och överfisket spelar en helt central roll. Torsken har kollapsat, ålen är snart utrotad och minskningen av strömming uppgår till ca 80 procent på bara 30 år.

Fiskeripolitiken hanteras i EU men det finns möjligheter idag för respektive land att agera och sätta in åtgärder i de egna vattnen. Miljöpartiet anser att regeringen ska uppdra åt ansvarig myndighet att använda sig av de möjligheter, lagar och regler som redan i dag finns i EU:s gemensamma fiskepolitik (CFP) för att skydda arter och ekosystem i svenska territorialvatten.

Vissa områden är mer skyddsvärda för att ekosystemen ska fungera, t.ex. ålgräsängarna. Det är därför viktigt att ekosystemansatsen ska vara styrande och att fiskens hela livscykel finns med i skyddsperspektivet. Därför bör fiske begränsas både på art, livsavgörande faktorer, som ex. tillgång till föda för arten, fiskeredskap och även utifrån område där bestånden huvudsakligen befinner sig. Det kan alltså också gälla områden utanför trålgränsen.

Genomför ekosystemansatsen i fiskeriförvaltningen

De marina ekosystemen är hårt pressade, och fisket har en helt central roll. Miljöpartiet anser därför att det är ekosystemen i haven som ska sätta gränserna för hur mycket fisk som får fångas, och att en ekosystembaserad havsförvaltning och en havsmiljölag, måste införas. Regeringen måste integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen i stort. Det krävs också att Havs- och vattenmyndighetens instruktion ändras så att det framgår att myndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras med havsmiljöarbetet.

Miljöpartiet anser vidare att Havs- och vattenmyndighetens instruktion måste tydliggöras så att det framgår att myndigheten inom sitt ansvarsområde ansvarar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering.

Försiktighetsprincipen måste ges företrädesrätt

Försiktighetsprincipen innebär att försiktighetsmått ska vidtas redan om det kan antas att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada och olägenheter för människors hälsa och miljön. Det räcker således med att det finns en risk för skada eller olägenhet. Principen är internationellt vedertagen och återfinns i flera internationella konventioner. För fisket gäller dock i det närmaste en omvänd försiktighetsprincip, för att genomföra de omfattande minskningar av fisketrycket som krävs på de flesta målarter i svenska hav, efterfrågas omfattande bevismaterial. Detta är inte i linje med intentionen bakom försiktighetsprincipen.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystem effekter av ett pågående fiske. Vi vill också framhålla att i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter

och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras, ska försiktighetsprincipen tillämpas och ges företrädesrätt.

Flytta ut trålgränsen maximalt och permanent

Det finns möjligheter för Sverige att agera nationellt för att skydda fisk på svenska vatten. Inom 12 nautiska mil från baslinjen har EU delegerat beslutanderätt till medlemsländerna att vidta åtgärder som inskränker fisket. Ansvarig myndighet kan exempelvis använda sig av artikel 20 tillsammans med artikel 8 i CFP, som ger Sverige möjlighet att i svenska territorialvatten förvalta fisket på ett annorlunda sätt i lek-områden och exempelvis enbart tillåta fiske med vissa redskap i vissa områden för att skydda fiskarter eller ekosystem, och flytta ut trålgränsen. Sverige skulle också kunna använda kvotfördelningsinstrumentet för att gynna fiskare som fiskar med icke destruktiva metoder.

För att skydda sill och strömming maximalt på svenska vatten, anser Miljöpartiet att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga så kallade inflyttningsområden skyndsamt måste tas bort. I dagsläget pågår ett omfattande fiske i inflyttningsområdena, detta måste stoppas.

Tyvärr innehåller regeringens proposition en rad oklarheter och vaga formuleringar i frågan, som inte heller överensstämmer med det regeringen kommunicerat muntligt i olika sammanhang. Regeringens proposition innehåller i dagsläget ingen skarp formulering om att flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil längs hela ostkusten. Istället talas det bland annat om att det ”bör” tas fram ”permanenta regleringar”, vilket kan innebära något helt annat.

Miljöpartiet anser vidare att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten.

Återinför förbudet mot industritrålning

Under alldeles för lång tid har de stora industritrålarna tillåtit att ta upp enorma mängder strömming och sill ur havet. Upp till 95 procent av fisken som fångas äts inte av människor utan går till djurindustrin. Miljöpartiet har i årtal drivit på för att minska fisketrycket och förbjuda industritrålarna.

I Östersjön var storskalig trålning för industriella ändamål, som fiskmjölsproduktion, förbjuden. I och med Sveriges inträde i EU hävdades förbudet. Miljöpartiet anser att regeringen måste verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön. Istället bör småskaligt fiske, där fångsten går till humankonsumtion, premieras.

Ices rådgivningsmodell måste förändras

Ices årliga rådgivning om fiskemöjligheterna följer en strikt beställning från kommissionen. I den beställningen ingår inte att råden utgår från en ekosystemansats, eller att fiskekvoterna även ska bidra till att nå en god miljöstatus överlag, enligt de fastställda förhållanden som finns.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen att regeringen aktivt måste verka inom EU, Baltfish och Scheveningen för att främja att rådgivning från Ices om fiskekvoter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken, även ska bidra till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar en god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Miljöpartiet anser vidare att regeringen, med stöd av Ices, ska ta fram ett förslag till hur en samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, ska utformas. Syftet ska vara att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna.

Detta innebär att regeringen måste verka för en förändring av systemet med MSY till en ekosystembaserad förvaltningsmodell, så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet, liksom behovet av att återuppbygga bestånden för både kort- och långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximalt hållbar avkastning.

I närtid måste regeringen verka för att EU antar en strategi för att både kortsiktigt och långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav.

Överförbara fiskekvoter

I det pelagiska fisket, dvs fiske efter sill, skarpsill, makrill, taggmakrill, blåvitling och tobis, infördes 2009 ett 10-årigt försök med överförbara fiskekvoter. Systemet permanentades 2019. Överförbara eller överlåtbara fiskerättigheter innebär att rätten att fiska en viss mängd av en art går att sälja och köpa, låna in och låna ut, hyra in och hyra ut, byta med andra fiskerättigheter etc. Syftet med lagen var att få en struktur i den svenska fiskeflottan i det pelagiska yrkesfisket som främjar bevarandet av fiske-resurserna och ett i övrigt hållbart fiske. Många fördelar brukar lyftas fram när det gäller systemet med överförbara kvoter; efter införandet kan man se att överkapaciteten, alltså antalet båtar, har minskat och lönsamheten för många företag har gått upp. Det har också skett en modernisering av fiskeflottan vilket ger mindre bränsleförbrukning och bättre arbetsmiljö. Men det finns också nackdelar som ägarkoncentrationer, större fartyg som tar upp stora mängder på kort tid med stora effekter på ekosystemet, färre yrkes-verksamma och svårigheter för ägare av mindre båtar och nya fiskare att tillgång till fisket.

Nu finns förslag på att man ska införa ett liknande system på det demersala fisket, dvs fiske av bottenlevande fiskarter som exempelvis torsk, sej, kolja och rödspätta. Miljöpartiet vill att effekterna och konsekvenserna av införandet av överförbara fiskerättigheter inom det pelagiska fisket utreds innan man går vidare med förslaget om att införa ett liknande system inom det demersala fisket. Det har utvärderats tidigare men det är många år sedan och mycket har hänt sedan dess. Därför vill vi göra en ny utvärdering så att alla erfarenheter från detta kan ligga till grund för ett ev nytt system inom det demersala fisket då det finns mycket kritik mot systemet. Utredningen måste belysa de miljömässiga, ekonomiska och sociala effekterna och påverkan på havsmiljön innan man inför liknande system i det demersala fisket. Fiskebeståndens och tillståndet i havsmiljön måste väga tyngst liksom att kustfisket och de småskaliga fiskarna värnas.

Fiskerikontrollen måste skärpas

En mängd granskningar och rapporter har dokumenterat och belagt de omfattande felrapporteringarna av fångster och systematiska fusket inom EU:s fiskeflotta. Detta är förödande för fiskbestånden, för ekosystemet och för beståndsuppskattningarna som Ices årliga kvotrådgivning bygger på. Trots att EU har ett utkastförbud – förbud mot att kasta fångad fisk överbord, utan denna måste istället landas och rapporteras i hamn – så efterlevs inte detta.

EU har nyligen antagit nya regler för fiskerikontroll, och det finns ingen anledning att den svenska implementeringen ska dröja. Tvärtom måste de nya reglerna skyndsamt införas i Sverige och fiskerikontrollen behöver utökas i stor skala, liksom finansieringen.

Miljöpartiet kräver att Sverige skyndsamt kommer till rätta med bristfälliga och felaktiga inrapporteringar, att fiskerikontrollen behöver utökas i stor skala, att man säkerställer kraven på efterlevnad, och att regeringen avsätter tillräcklig finansiering för dessa ändamål.

Miljöpartiet anser att efterlevnaden av utkastförbudet måste säkras genom ökad kontroll, exempelvis måste krav på fullt dokumenterat fiske med kameror införas. Likaså måste fiskerinäringen intensifiera arbetet med att eliminera bifångst och utveckla redskap som inte skadar botten med dess växt- och djurliv.

Ändra fiskelagens bestämmelser om att naturvården inte får försvåra för fisket

Många känsliga och mycket värdefulla marina miljöer förhindras i dagsläget från att få det skydd de behöver för att överleva, på grund av att lagstiftningen misslyckats med att ge dessa miljöer ett tillräckligt skydd. En central paragraf i sammanhanget är 20 § fiskelagen (1993:787). Enligt 20 § första stycket fiskelagen får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens intressen. *Föreskrifterna får dock inte vara så ingripande att fisket avsevärt försvåras.* Ett flertal utredningar har sedan tidigt 2000-tal föreslagit för regeringen att paragrafen bör tas bort. Havs- och vattenmyndigheten visade nyligen att paragrafen förhindrar att undantagen mot förbudet mot trålfiske innanför trålgränsen, tas bort, liksom att ett förbud mot trålfiske i marina skyddade områden, införs.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att 20 § fiskelagen (1993:787) ändras så att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens och fiskets intressen.

Satsa på skonsamma fiskeredskap och förbjud bottentrålning

Bottentrålning som fiskemetod har varit föremål för en mängd studier, och dess skadliga inverkan på ekosystemet är väl belagda. Branschen behöver arbeta vidare både med att eliminera bifångst och att utveckla redskap som inte skadar botten vid fisket.

Miljöpartiet anser att Sverige ska återkalla undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen så att trålning i skyddade områden upphör. Därutöver måste ett förbud mot trålning i marina skyddade områden införas. Regeringen måste

även aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen, i svensk ekonomisk zon.

Miljöpartiet anser vidare att det är nödvändigt att fasa ut destruktiva fiskeredskap och införa ett generellt förbud mot bottentrålning. Sverige måste även driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter.

Miljöpartiet anser att ansvarig myndighet ska tillståndspröva fisket i alla skyddade områden, och efter en övergångstid också generellt.

Rädda ålen – stoppa allt fiske

Ålen är utrotningshotad. Av det ålbestånd som en gång fanns återstår bara en liten spillra. 99 procent av den europeiska ålen har försvunnit sedan 1950-talet. Ålens komplicerade livscykel och långa resor över stora delar av världen gör den extra utsatt. Det kan räcka med en ny parasit, en sjukdom eller ett varmare hav till följd av klimatförändringar för att beståndet ska försvagas under alla gränser för återhämtning. Skyddet för ålen måste bli betydligt striktare i Sverige och i hela EU! Det handlar dels om att se till att det finns fria vattenpassager, dels om att få bort fisketrycket.

Det pågående, men för tillfället pausade, arbetet med att miljöanpassa vattenkraften kommer att ge fler fria vattenpassager för ål och andra vandrande fiskar. Men det kommer ta tid. Därför är det oerhört viktigt att försiktighetsprincipen tillämpas fullt ut, och att alla åtgärder vi kan göra här och nu vidtas, inklusive totalt fiskestopp. För en akut hotad art är varje individ viktig. Miljöpartiet kräver att allt fiske av ål i Sverige och EU upphör tills ålen nått god bevarandestatus.

Fasa ut subventioner som leder till överfiske

Skadliga subventioner är stöd som driver överkapacitet i fiskeflottan och som leder till överfiske. Sverige måste inom EU verka för att få bort den överkapacitet som finns på EU:s vatten, inklusive våra svenska hav. Det gäller exempelvis situationen i Östersjön idag där båtar som är byggda för ett demersalt trålfiske på torsk inte längre kan verka i Östersjön, det finns ingen torsk kvar att fiska helt enkelt. Sverige bör även driva frågan internationellt inom WTO. Miljöpartiet anser att skadliga subventioner som leder till överfiske omgående måste fasas ut.

Mer och bättre skydd krävs för att vända krisen för haven

Arealen skyddade områden i haven behöver ökas. Ett nätverk av skyddade områden med skyddade korridorer mellan är avgörande för friska hav och ekosystem. Det finns mycket forskning som visar på att det finns betydligt mer fisk i angränsning till skyddade områden än på andra platser.

Generellt behöver vi helt enkelt börja tänka och agera på nya sätt när det gäller havet. Vi kan inte tillåta oss att vara överallt och göra allting överallt i haven. Vi behöver låta vissa områden vara fredade från mänsklig påverkan.

Vissa områden behöver vara helt skyddade från all påverkan, andra delvis skyddade. Idag kör båtar överallt där de kan köra utan att gå på grund, vi fiskar där vi kan fiska, med de redskap som går att använda just där osv. Vattenskotrar och motorbåtar fräser fram över barnkamrarna i insjövikarna och bryggor byggs på känsliga områden där ålgräs och fiskyngel istället borde få leva i fred. Om vi ger livet i haven utrymme att leva sina liv, får vi människor mångfalt igen i form av ekosystemtjänster som mat och syreproduktion.

Skydda 30 procent av Sveriges havsområden

Regeringen föreslår i proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske att Sverige ska utöka och förstärka skyddet för att bidra till den internationella målsättningen om 30 procent skyddade områden.

Miljöpartiet vill att regeringen förtydligar att målnivån om 30 procent skyddade områden ska gälla specifikt för Sverige. Att enbart tala om att Sverige ska bidra till ett internationellt mål, skulle i värsta fall kunna öppna upp för att Sverige inte bidrar till denna målnivå fullt ut, dvs att en mindre andel än 30 procent av svenska havsområden skyddas.

Miljöpartiet anser därför att regeringen ska besluta om ett etappmål för skydd av marina områden som slår fast att minst 30 % av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva areella bevarandeåtgärder till år 2030. Centralt i sammanhanget är att kvaliteten på de skyddade områdena måste förbättras, jämfört med idag. Idag tillåts omfattande aktiviteter som pressar och stör ekosystemet, som omfattande fiske, i många skyddade områden. Fiskefredade områden har visat sig vara ett effektivt verktyg för att stärka ekosystemet. Vissa områden måste avsättas som helt fredade från mänsklig verksamhet. Minst 10 % ska därför ha strikt skydd och vara helt opåverkade områden.

De skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena; Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Det är också nödvändigt att regeringen anslår tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid.

Miljöpartiet anser vidare att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån CBD:s definition och EU:s riktlinjer, klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som Andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM:s) och räknas in i etappmålets första strecksats.

Det är också av yttersta vikt att 7 kap. 4 § miljöbalken kompletteras så att ett naturreservat kan bildas med syfte att bevara ett opåverkat område eller med syfte att bidra till klimatanpassning.

Inför ett generellt biotopskydd för ålgräsängar

Ålgräsängarna förstörs i snabb takt, ofta beroende på att det byggs bryggor som skuggar ålgräset eller pga. annan mänsklig påverkan som t.ex. fritidsbåtar. 200 mil av Sveriges kust är idag bebyggd av bryggor och flera hundra nya bryggor byggs årligen. Vissa platser där bryggor är byggda eller där nya bryggor tillåts byggas är livsviktiga barnkammare för mycket av livet i haven, de s.k. ålgräsängarna. Här lägger många

fiskar sina ägg och de små ynglen äter och söker skydd. Inte bara skuggande bryggor utan också det ökande antalet fritidsbåtar med hastigt uppkomna, mycket höga, ljud är förödande för dessa barnkammare.

Miljöpartiet anser därför att ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka måste införas.

Samtliga berörda myndigheter måste arbeta med biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Miljöpartiet anser att de myndigheter vars verksamhet har bäring på skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster, också behöver uppdras att delta aktivt i detta arbete. Uppdragen behöver säkras genom tillägg i myndigheternas instruktioner. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att även Sjöfartsverkets, Transportstyrelsens och Försvarsmaktens instruktioner måste ändras så att myndigheterna inom sitt ansvarsområde får till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster.

Miljöpartiet anser vidare, i likhet med Miljömålsberedningen, att Transportstyrelsen, Sjöfartsverket och Havs- och vattenmyndigheten gemensamt tar fram vägledning för reglering av sjöfarten, inklusive fritidsbåtar, i marina skyddade områden.

Haven kräver radikala och blixtsnabba utsläppsminskningar – den marina sektorn måste bidra

Klimatförändringarna utgör ett monumentalt hot mot havens liv. Även i den marina sektorn behövs kraftiga utsläppsminskningar. Miljöpartiet anser att regeringen aktivt måste verka inom EU och internationellt för att utsläppen från marina aktiviteter som sjöfart och fiske minskar drastiskt och skyndsamt, för att på sikt upphöra helt. Miljöpartiet anser också att koldioxidbindning och utsläpp av växthusgaser från havet i ska ingå i klimatredovisningen.

Havens barnkammare utarmas – kustzonens skydd måste stärkas

De kustnära ekosystemen och i synnerhet grunda kustnära områden är havens barnkammare, basen för stora delar av havets produktivitet. Det är också här vi människor vill vara, bada och leka, och områdena är ekonomiskt viktiga för den kustnära turismen. Människan har ett stort behov av att finnas nära vatten; det ger både ro och glädje och det behöver vi. Men vi behöver och bör inte vara överallt.

De stränder där vi riskerar att allvarligt skada djur- och växtlivet på land och i vatten bör skyddas från mänsklig påverkan och exploatering. Därför behöver vi skapa områden där särskilt stor restriktivitet ska råda. Det behöver tydliggöras var dessa områden finns så att den kunskapen finns tillgänglig vid prövning av strandskyddsdispenser som ofta ges för att ex. kunna bygga bryggor.

Ett starkt strandskydd är nödvändigt för både friska ekosystem och allemansrätten

Strandskyddet ska vara ett verktyg för att nå friska och sunda ekosystem, för att lyckas med en ekosystembaserad förvaltning. Ofta pratar man om strandskydd i termer om hinder för byggande eller som en garant för det rörliga friluftslivet. Men faktum är att strandskyddet kan vara den viktigaste miljölagen vi har i Sverige. Stränder och dess miljöer där hav eller vatten möter land är de artrikaste miljöerna och nyttjas och behövs av såväl terrestra som akvatiska djur och växter. Exempelvis behöver många insekter grunda vatten för att lägga ägg och ha yngelutveckling, kommersiellt viktiga arter som torsk och rödspotta är beroende av grunda marina bottnar som barnkammare och skafferi, vegetationen binder kol och är viktiga habitat för många arter.

För att värna kustzonens känsliga naturvärden, stärka klimatanpassningsförmågan och värna allemansrätten, anser Miljöpartiet att det är av yttersta vikt att strandskyddet inte försvagas, utan tvärtom stärks. Miljöpartiet anser att ett starkt strandskydd är nödvändigt för människors tillgång till stränder och en bevarad och stärkt allemansrätt samt för att skydda strandzonens känsliga djur- och växtliv.

Stärk kustzonens ekosystem genom att förtydliga strandskyddets syfte

För att tydligare samordna strandskyddsreglerna med övrigt gällande regelverk för kustzonen, och därmed stärka arbetet med att nå målen för havs- och vattenmiljön, måste strandskyddsreglerna i miljöbalken förtydligas genom att införa en koppling till havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att strandskyddets syfte 7 kap. 13 § i punkten 2 ska förtydligas så att det framgår att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Miljöpartiet anser vidare, i likhet med Miljömålsberedningen, att det därmed är nödvändigt att Naturvårdsverket och Boverket kompletterar sina vägledningar om strandskyddet i enlighet med den förtydligade syftesbestämmelsen.

Kommunerna missar målen i kustzonen – mer stöttning och bättre samordning krävs

I dagsläget är ansvaret för kustzonens miljö uppdelat på en mängd aktörer och nivåer i den offentliga förvaltningen. Denna uppdelning, och brist på samordning, leder till att arbetet många gånger präglas av ineffektivitet och bristande måluppfyllelse. Det behövs tydligare samordning, och kommunerna behöver få bättre förutsättningar att arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att länsstyrelserna ska få en uppgift i instruktion att ha ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder.

För att stötta kommunerna, som många gånger saknar kompetens i sakfrågorna men har ett stort ansvar och rådighet i frågor med stor påverkan på kustzonen, är det nödvändigt med bättre kunskapsunderlag för kommunerna. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering.

Ett sådant kunskapsunderlag är av central betydelse för att ge kommunerna förutsättningar att lyfta in behovet av ekosystemhänsyn i planeringen. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden ska föras in i länsstyrelsens instruktion.

Därutöver är det nödvändigt att kommunernas planeringsansvar för kustvattenområden tydliggörs i plan- och bygglagen. Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, anser att kommunernas planeringsansvar för kustvattenområden måste specificeras i 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), så att kommunerna, också med hjälp av kunskapsunderlaget och samordningsstödet från länsstyrelserna, kan arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen.

Kommunerna har många gånger inte egna resurser att förstärka arbetet med kustvattenområden. Därför är nödvändigt att deras arbete förstärks. Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, anser att det behövs riktade satsningar för att förstärka kommunernas kapacitet att genomföra översiktsplanering eller fördjupade översiktsplaner för kustvattenområden och de aktiviteter som i störst utsträckning påverkar kustvattnets miljöstatus.

Därutöver behöver kommunerna ta ett bredare grepp på havs- och vattenmiljöer även i detaljplaneringen. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att kommunernas möjlighet att bestämma skyddsåtgärder i detaljplanen utöver markförorening ska omfatta förorening av hav och vatten.

Det är också nödvändigt att kommunen ska få bestämma skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på havs- och vattenmiljön.

Därutöver är det nödvändigt att kommunens möjlighet att bestämma lov eller startbesked för vissa åtgärder villkoras med att vissa miljövillkor är uppfyllda. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen att kommunen får bestämma att lov eller startbesked för en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning endast får ges under förutsättning att markens lämplighet för bebyggande har säkerställts genom att en mark-, havs- eller vattenförorening har avhjälpats eller en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits på tomten, förslaget föranleder ändringar i 4 kap. 12 och 14 §§ plan- och bygglagen.

Möjliggör bättre strandskyddsprocesser genom ökad finansiering

Finansiering är en nyckelfråga även för handläggningen av strandskyddsärenden. Miljöpartiet anser därför att resurserna till länsstyrelserna för tillsyn och handläggning av strandskyddsärenden behöver öka.

Effektivare arbete med marint skydd genom krav på regional samordning

Det marina skyddet är ett grundläggande verktyg för att bevara och stärka ekosystemen. Sverige står nu inför ett intensivt arbete med att öka det marina skyddet, i linje med de globala målen om 30 procents marint skydd. Att Sverige går in i det arbetet med förbättrade förutsättningar för ett effektivt arbetssätt. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen måste komplettera områdesskydds-förordningen (1998:1252) med ett krav på att länsstyrelserna samarbetar om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Ingen överblick över dumpning och muddring som skadar havsmiljön – ett register krävs

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att Havs- och vattenmyndigheten får till uppgift att upprätta ett nationellt register över muddring och dumpningsärenden

Arbetet mot övergödning måste accelerera

Ett av de stora problemen i både sjöar och hav är fortfarande övergödning och algbloomning. Extra näringsämnen som fosfor och kväve tillförs vattnet på grund av mänskliga aktiviteter, vilket försämrar vattenkvaliteten och i vissa fall orsakar syrebrist. Östersjön är ett övergött hav, vilket beror på utsläppen som kommer från länderna runt Östersjön, men också på grund av att omsättningen av vatten i Östersjön, som är ett innanhav, inte är så stor som i många andra hav. Det i sin tur betyder att kalla och varma lager med vatten är mer stillastående i Östersjön. Syresättningen blir då för dålig och övergödningen tillsammans med syrebristen skapar döda bottenar.

Eftersom klimatförändringarna ökar effekten av övergödningen i haven kommer åtgärdsbehovet för att minska tillrinningen av kväve och fosfor till haven att öka. Därför behöver vi minimera tillförsel av fosfor och kväve till vatten än mer än vi redan gör. Fler våtmarker behöver anläggas, och retentionen i landskapet öka.

Alla källor till fosfor och kväve behöver åtgärdas, och de källor som bidrar mest till belastningen bör prioriteras i arbetet med att bromsa övergödningen. Det betyder att vi behöver ställa differentierade krav och utforma eventuella stöd och krav olika beroende på geografiskt läge, närhet till kust eller vattendrag, jordartsförhållanden exempelvis inom jordbruket och djurhållningen eller för små och enskilda avloppslösningar.

Jordbruksverket ska vara ansvarig myndighet för miljömålet Ingen övergödning

I dagsläget är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig myndighet för att nå miljömålet Ingen övergödning. Eftersom jordbrukets verksamheter är en central källa för den näringsanvändning och det läckage som orsakar övergödning, anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig

myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Jordbruksverket ska sedan uppdras att samverka med övriga relevanta myndigheter.

Ett viktigt verktyg för att jobba mer målinriktat med övergödningssproblematiken, är att ansvarig myndighet kan meddela föreskrifter om vilka områden som är övergödningsskänsliga områden. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska komplettera 5 § förordningen om miljöhänsyn i jordbruket (1998:915) med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningsskänsliga områden med hänsyn till risk för att miljökvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås.

Det är också nödvändigt att klargöra i Jordbruksverkets instruktion, att Jordbruksverket ska bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljökvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken.

Vidare anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett krav på samverkan mellan de myndigheter som arbetar för att minska övergödningen, skrivs in i Jordbruksverkets instruktion. Jordbruksverket ska få till uppgift att i sin instruktion att samverka med Vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och havsmiljöförordningen (2010:1341), i frågor och åtgärder som rör miljökvalitetsmålet Ingen övergödning, och tillkännager detta för regeringen.

I dagsläget finns ett krav att tillförseln av kväve i nitratkänsliga områden ska beräknas och dokumenteras i exempelvis en växtodlingsplan. Krav saknas för fosfor. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen att Jordbruksverket ska komplettera 20 § i föreskriften (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, så att, inom känsliga områden, även fosfor ingår i kravet på dokumentation, genom växtodlingsplaner eller motsvarande.

Höj ambitionsnivån – skärp etappmålen mot övergödning

Återföringen av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen måste öka. Miljöpartiet beklagar att regeringen valde svagare skrivningar i de nya etappmålen för arbetet mot övergödning, än vad Miljömålsberedningen föreslog. Det är allmänt vedertaget att ju mer precist ett mål är formulerat desto bättre förutsättningar skapas för att arbeta mot att nå målet.

Miljöpartiet anser därför att nya etappmål om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen ska fastslås, i enlighet med Miljömålsberedningens förslag.

Miljöpartiet anser att etappmålet ska slå fast att till 2030 ska återföringen av använd fosfor och kväve till livsmedelsproduktion vara minst 50 procent för fosfor och 15 procent för kväve från avlopp.

Miljöpartiet anser också att etappmålet ska slå fast att till 2030 ska stallgödseln tas tillvara på jordbruksmark så att tillförseln av växtnärsämnen balanserar bortförsel.

Vidare anser Miljöpartiet att kväveavgången från stallgödsel genom ammoniak ska reduceras med minst 20 procent till 2030, i enlighet med Miljömålsberedningens förslag.

Därutöver anser Miljöpartiet att regeringen ska fastställa ett långsiktigt mål, som inte begränsas av dagens system och tekniker, om nära 100 % giftfri återföring av fosfor och kväve från avlopp till livsmedelsproduktion, och tillkännager detta för regeringen.

Miljöpartiet anser vidare att det krävs ett kvantifierat etappmål om att våtmarker bör anläggas i en takt som motsvarar det behov som räknats fram av Vattenmyndigheterna för att nå de utsläppsminskningar som krävs. Det vill säga åtminstone 3 800 ha våtmarker fram till 2027 och sedan ytterligare åtgärder fram till 2033.

Nödvändigt att minska användningen av nyproducerat kväve och jungfrulig fosfor för att komma åt övergödningen och minska klimatutsläppen

För att minska övergödningens problem på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser, behöver användningen av jungfrulig fosfor minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor fasas ut. Samhället måste gå mot en mer precis, effektiv och kretsloppsaserad användning av näringsämnen, och för detta ändamål behövs konkreta styrmedel.

Inför en kvotplikt för inblandning av återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel

En kvotplikt på inblandning av återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel skulle styra mot en ökad inblandning och underlätta för etablering av nya tekniker. Miljöpartiet anser att Sverige inom EU ska verka för att det införs en kvotplikt på inblandning av en minsta mängd återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel och tillkännager detta för regeringen.

Minskad nytillförsel av näring kräver styrmedel för stärkta lokala kretslopp

För att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, behöver mängden nyproducerat kväve (taget ur luften) som tillförs kretsloppet i form av mineralgödsel, att minska. För att minska tillförseln av mineralgödsel, och möjliggöra för ökad användning av lokalt producerad gödsel, som stallgödsel, krävs en högre differentiering av jordbruket än dagens koncentration av renodlade djurgårdar i vissa regioner och växtodlingsgårdar i andra. Det behövs en ökad och förbättrad integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska bruksmetoder.

Miljöpartiet anser därför att det behöver införas styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket.

Miljöpartiet anser även att regeringen ska utreda styrmedel och kompensationsåtgärder för att begränsa djurtätheten i läckagebenägna områden i syfte att minska tillförseln av näringsämnen till hav och vattendrag.

Ett konkret styrmedel är växtnäringsbalanser på gårdsnivå. Miljöpartiet anser att regeringen ska utreda hur system för främjande av växtnäringsbalanser på gårdsnivå med låga överskott kan utformas och implementeras.

Likaså behövs näringsbalanser på fältnivå införas i hela EU. Miljöpartiet anser att regeringen ska utreda hur system för att beräkna näringsbalanser på fältnivå kan utformas, främjas och implementeras. Vidare måste regeringen inom EU driva frågan

om system för främjande av sådana system, liksom redovisning på EU-nivå och harmonisering av sådana system.

Satsa på minskad nytillförsel av näringsämnen genom transporterbar organisk gödning

Även om lokala kretslopp ofta är mer effektiva i syfte att minska nytillförsel av näringsämnen inom jordbruket, finns en potential för transporterbar organisk gödning. Miljöpartiet anser att innovation, utveckling och implementering av tekniker för transporterbara organiska gödselmedel, till exempel pellets av stallgödsel, måste stödjas.

Satsa på kopplade stöd för ökat näringsupptag och markkartering av näringsämnen

Att i första hand prioritera att sätta in åtgärder mot näringsläckage där de har mest effekt kräver ökad kunskap om näringsämnen i mark. Genom en kartering av näringsämnen i mark kan områden med hög läckagerisk identifieras.

Miljöpartiet anser att ett uppdrag måste ges till relevanta myndigheter att kartlägga näringsämnen i mark (markkartering) och identifiera områden med hög läckagerisk.

Vidare bör resultaten av en sådan kartering kopplas till utökade stöd till fånggrödor, buffertzoner och våtmarker baserat på markkartering.

Minskat näringsläckage kräver effektiviserat nyttjandet av näringsämnen och satsningar på innovation

Det behövs ett helhetsgrepp på hur infrastrukturen för ett förbättrat utnyttjande av stallgödsel kombinerat med ett minskat läckage av växthusgaser till atmosfären kan se ut. Miljöpartiet anser därför att regeringen måste uppdra åt relevanta myndigheter att utforma förslag till åtgärder, samt finansiering för implementering av sådana åtgärder.

Likaså behövs förslag för hur precisionsanvändningen av gödselmedel kan öka. Det är viktigt att det i odlingen inte tillsätts större giva av gödselmedel än växterna tar upp under säsongen. Miljöpartiet anser att regeringen ska ta fram sådana förslag.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska ge Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Vinnova och Formas ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och -slam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig och giftfri resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel. Ett sådant uppdrag krävs för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen.

Det finns redan nu potential att komma igång med en konkret satsning på utvecklingsprojekt inom cirkulär växtnäring. Ett sådant utvecklingsprojekt kan starta i mindre skala, för att sedan skalas upp. Miljöpartiet anser vidare att regeringen bör uppdra åt relevant myndighet att anslå medel för att bedriva utvecklingsprojekt för cirkulär växtnäring i jordbruk, livsmedelssektor, avlopp och avfall, samt att finansiera en sådan satsning.

Minska spill av gödselmedel i vatten vid lassning och lossning

Ett konkret problem som behöver adresseras är det spill av gödselmedel direkt i vatten som förekommer vid lastning och lossning. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska verka inom Helcom för att det tas fram och beslutas om en Helcomrekommendation för att minska spill av gödselmedel i vatten vid lastning och lossning.

Minskad näringsanvändning och minskat läckage kräver mer agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder

Agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder har ofta en låg användning av insatsmedel och effektiv, och generellt sett, lägre näringsanvändning än konventionella jordbruk. Det finns många exempel på spjutspetsverksamheter som driver utvecklingen mot nya energi- och resurssnåla system framåt. Miljöpartiet anser att stödnivåerna och informationsinsatser för agroekologiska och kretsloppsbaseade bruksmetoder behöver öka.

Effektivt lokalt vattenmiljöarbete kräver långsiktig satsning på åtgärdssamordnare

Myndigheternas arbete med lokala åtgärdssamordnare har visat sig vara ett framgångsrikt sätt att implementera lokala havs- och vattenmiljörelaterade åtgärder. Dessa åtgärder är ofta mångfunktionella, och har även goda effekter på landbaserad biologisk mångfald, klimatanpassningsförmåga och andra ekosystemtjänster.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna måste få en instruktionsenlig uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder.

Det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare fram till 2035 måste ses över och inkluderas i regeringens budgetarbete.

För att arbetet ska fungera effektivt på lokal nivå, anser Miljöpartiet i likhet med Miljömålsberedningen att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket får till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet.

Miljöpartiet anser vidare, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen måste föra upp ett nytt anslag med benämningen Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete på statsbudgetens utgiftssida och att anslaget bland annat får användas för statsstöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt, som anställning av åtgärdssamordnare vid en länsstyrelse, kommun, eller ideell sammanslutning, åtgärdsplanering i avrinningsområden.

Ta tillvara potentialen för innovation och utveckling av vattenåtgärder i jordbruks- och skogslandskapet

Dagens ekonomiska medel som staten satsar på olika typer av vattenrelaterade åtgärder är i dagsläget breda, men inte inriktade mot innovations- och utvecklingsprojekt. Miljöpartiet anser att det behövs en specifik satsning för att bedriva långsiktiga innovations- och utvecklingsprojekt för vatten i jordbruks- och skogslandskapet, utöver dagens breda vattensatsningar. Vi anser att regeringen ska uppdra åt relevanta myndigheter att utforma en sådan satsning, och anslå medel i statsbudgeten.

Regeringen måste driva på för en reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik för högre miljö- och klimatnytta

Övergödningsutredningen konstaterar att resultatbaserade ersättningar har stora fördelar när det kommer till att styra mot högre miljö- och klimatnytta inom jordbruket. Miljöpartiet anser att en central och prioriterad uppgift för regeringen inför arbetet med kommande översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP), liksom under arbetet med denna, måste vara att aktivt verka inom EU för att de ekonomiska ersättningarna ska relateras till utsläppsminskningar och ekosystemtjänster.

Miljöpartiet anser vidare att regeringen i arbetet inför översynen av CAP skyndsamt ska ta fram de beslutsstödsverktyg som krävs för en ökad klimat- och miljöstyrning.

Vidare måste en utgångspunkt i arbetet med den kommande översynen av stödsystemen inom CAP vara att inte tillåta att krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medför lägre miljökrav eller sämre djurvälstånd för Sverige, och inte heller sämre konkurrensförhållanden för svenska bönder.

Hoten mot den biologiska mångfalden i haven

Antalet arter i haven minskar med en accelererande hastighet, liksom på land. Vart tredje fiskbestånd i världen är överfiskat. Mer än en tredjedel av alla marina däggdjursarter är utrotningshotade. Det är ord och inga visor i FN:s rapport om biologisk mångfald som släpptes i september 2020. Kraftfulla insatser krävs här och nu om vi ska kunna bibehålla en biologisk mångfald i haven. Och som vi vet är biologisk mångfald en faktor som gör haven mer motståndskraftiga mot olika påfrestningar som ex. klimatförändringarna.

Biologisk mångfald, eller biodiversitet, handlar om variationsrikedomen inom en art, mellan arter och mellan livsmiljöer. Den stora mångfalden av arter och en rik genetisk variation inom en art ökar ekosystemens förmåga att hantera gradvisa eller plötsliga förändringar, såsom klimatförändringar och naturkatastrofer. Tyvärr minskar den biologiska mångfalden i havet i snabb takt. Detta är inte bara en katastrof för de drabbade arterna, det är också ett hot mot mänsklighetens framtid.

Vi vill här ta upp två exempel på marina arter som är hotade: torsken och tumlaren. Det finns tyvärr många fler, både djur, alger och växter, som är illa ute. Gällande

torsken och tumlaren har problemet inte varit brist på kunskap om det allvarliga läget, tvärtom. Men ändå har vi inte lyckats få till åtgärder i tid, eller av signifikant betydelse.

Redan i början på 1990-talet syntes tydliga tecken på att torskbeståndet i Kattegatt var överfiskat och 2002 slog forskarna larm och föreslog torskfiskestopp. Så blev inte fallet, istället minskade kvoterna gradvis och stora mängder fortsatte att fiskas upp som bifångst. Nu är torsken i Kattegatt i princip borta och trots flera åtgärder på senare tid såsom fiskestopp och fredningszoner så har torsken inte lyckats återhämta sig, snarare har beståndets status försämrats. Detsamma ser vi i Östersjön. Östersjötorsken är en speciell torsk som har utvecklats för att leva i brackvatten. Nu finns endast en spillra kvar. Trots att forskarna i många år varnade för att bestånden var illa ute och behövde skyddas så valde politiken att inte ta till adekvata åtgärder för att förhindra överfisket och beslutade om för höga kvoter år efter år. Till slut gick det inte längre och sedan 2020 råder förbud mot riktat fiske efter torsk i Östersjön och det beror på den allvarliga situationen för torskbeståndet.

För att inte fler arter ska råka ut för detta måste vi våga fatta modiga beslut i linje med ekosystemansatsen och använda oss av exempelvis artikel 20 tillsammans med artikel 8 i CFP, som ger Sverige möjlighet att i svenska territorialvatten förvalta fisket på ett annorlunda sätt i lekområden och bland annat enbart tillåta fiske med vissa redskap i vissa områden.

Tumlaren är vår lilla val. Populationen i svenska vatten längs västkusten klassas idag som sårbar (VU, enligt rödlistan). Populationen i Östersjön är däremot klassad som akut hotad (CR, enligt rödlistan). Det är viktigt att ta fram regler och tydliga riktlinjer för undervattensbuller både för sjöfart och för annan verksamhet som skapar ljud under vatten, ex. utforskning av havsbotten och byggande av vindkraftverk till havs.

Arbetet mot invasiva arter måste skyndsamt förstärkas

Främmande arter är ett annat hot mot den biologiska mångfalden. Arter som följt med en last från en helt annan plats på jorden och sedan sköljs ut med ballastvattnet i våra hav. Trivs den främmande arten där den hamnar kan den mycket snabbt föröka sig och kanske bli en s.k. invasiv art, utan inhemska predatorer, och slå ut inhemska arter som hade sitt livsrum där. Detta är ett stort problem både på land och i hav och sjöar. EU har tagit fram regelverk för arbetet med invasiva arter men Sverige implementerat regelverket långsamt och fortfarande saknas mycket av strukturen för arbetet.

Riksrevisionen tittade närmare på arbetet med invasiva arter 2023 och fann stora brister. Ansvarsfördelningen mellan myndigheter och mellan myndigheter och kommuner, tillika privatpersoners och markägares skyldigheter och ansvar, är fortfarande något oklart och mer behöver göras för att inte tappa styrfart.

Miljöpartiet anser därför att berörda myndigheter skyndsamt ska ta fram åtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterad stor spridning och tillkännager, samt att Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten skyndsamt utvecklar systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder samt fastställda hanteringsåtgärder.

Restaurering av förstörda livsmiljöer kräver kraftsamling och satsningar

EU:s restaureringslag har nu börjat gälla, och nästa steg är att medlemsländerna ska ta fram nationella restaureringsplaner. Det kommer att behövas omfattande satsningar för att återskapa förstörda naturvärden, garantera livsmiljöer för arter, och bygga ekosystemens återhämtningsförmåga starkare. Bland annat kommer åtgärdsprogrammen för hotade arter fortsatt vara en viktig del i arbetet. Miljöpartiet anser att det är av yttersta vikt att dessa satsningar kommer igång i närtid, både nationellt och på EU-nivå. Miljöpartiet anser även att regeringen bör verka för att en naturfond på EU-nivå inrättas.

Miljöpartiet anser vidare att det är centralt att regeringen tillser att alla ansvariga myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt ta fram nationella restaureringsplaner i enlighet med restaureringslagen. Det är viktigt att det praktiska arbetet med att återskapa förstörda naturvärden kan påbörjas utan dröjsmål, och att målen kan uppnås i tid.

När det gäller den känsliga och viktiga kustzonen, anser Miljöpartiet i likhet med Miljömålsberedningen, att det behöver tas fram länsvisa, alternativt samordnade inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevärden både vid kust och i utsjön, för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning. Särskilt viktiga områden, som våtmarker, lekområden, ålgräsängar och grunda vikar, är i stort behov av restaurering. Så kan också kustekosystemens förmåga att lagra in kol och minimera metanutsläpp öka. Kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, bör uppdras att redovisa sådana åtgärdsplaner senast 2026.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att planeringen av fiskevärden i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen.

Fiskeförvaltningen måste säkra sälens överlevnad

EU:s gemensamma fiskepolitik och kvotbeslut tar i dagsläget inte hänsyn till andra arters födobehov. Fisken i havet måste räcka även till arter som säl och skarv. I dagsläget är problemen med svält hos sälar omfattande. Att kraftigt minska säl- och skarvpopulationer löser inte Östersjöns storskaliga miljöproblem.

Miljöpartiet anser att därför att nuvarande jaktregler, som är inriktade på säl i närheten av fiskeredskap, ska kvarstå.

Vi anser också att det är nödvändigt att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke-dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen.

Eftersom gråsälen i Östersjön utgörs av ett enda bestånd, anser Miljöpartiet att det är av yttersta vikt att Östersjöländerna tillsammans ska ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan, och att regeringen verkar för att en sådan kommer till stånd.

Skadliga kemikalier i miljön en ödesfråga för vår tid

Miljögifterna i haven härstammar från olika typer av källor. Bekämpningsmedel från jordbruket via vind och vatten, miljögifter från industri och förbränning kommer från

avloppsrör och skorstenar. Industriutsläpp står för omkring en tredjedel av påverkanstrycket. Läckage från konsumtionsvaror av alla möjliga slag ökar. Det ger en diffus spridning som är svårkontrollerad och en hel del tillförs haven via reningsverk. PFAS, bromerade flamskyddsmedel, högfluorerade ämnen och flera läkemedel kommer ofta från s.k. diffusa källor. Källorna är alltså framförallt landbaserade och därför är det åtgärder riktade mot produktion och konsumtion på land som kan påverka utsläppen och halterna av olika gifter i haven.

Miljögifter, gamla vrak och ammunition, oljeutsläpp, båtbottnfärger och läkemedelsrester påverkar hela ekosystemet, vattnets kvalitet och den biologiska mångfalden. Ofta på sätt vi inte riktigt har klart för oss idag.

Tusentals giftiga ämnen går under radarn för lagstiftningen – inkludera dem

Idag regleras gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet i vattendirektivet som återfinns i författningssamling HVMFS 2019:25. Dock finns det nästan inga etablerade gränsvärden. Endast 44 substanser ingår i listan och då vet vi att det pumpas ut nya kemikalier i miljön och listan på giftiga ämnen egentligen omfattar flera tusen ämnen. Här bör Sverige driva på för att fler ämnen ska vara med på listan. Dessutom gjordes den senaste uppdateringen av gränsvärdena 2013 och Sverige bör därför också driva på för en förnyad uppdatering så att alla riskbedömningar bygger på aktuell forskning och data.

Miljöpartiet anser att Sverige i EU bör driva på för en uppdatering av de gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet. Regeringen behöver även ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden.

Effektivisera arbetet mot farliga kemikalier – regeringen måste sätta fler etappmål

Etappmål inom ramen för miljömålssystemet är ett konkret sätt att möjliggöra ett mer målinriktat, effektivt arbete. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska besluta om nya etappmål i miljömålssystemet om farliga ämnen, och utreda fler etappmål med fokus på farliga ämnen i havsmiljön.

Skärp lagstiftningen mot grupper av ämnen: inför nya miljökvalitetsnormer

Lagstiftningen mot farliga kemikalier behöver stärkas, och ett led i att effektivisera och stärka arbetet vore att ta fram miljökvalitetsnormer för grupper av ämnen. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna ska ges i uppdrag att sammanställa kunskapsunderlag för att bedöma om det finns tekniska möjligheter att utforma miljökvalitetsnormer för grupper av ämnen och i så fall ta fram förslag på sådana miljökvalitetsnormer.

Mer resurser krävs för att nå resultat i vattenmiljöarbetet

Utvärderingar av arbetet med åtgärder för havs- och vattenmiljön har visat att arbetet går långsamt och inte är tillräckligt omfattande. Miljöpartiet anser att det är nödvändigt att öka åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet för att Sverige ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status.

Arbetet mot farliga kemikalier bedrivs i dagsläget av en lång rad myndigheter, men saknar ett starkt politiskt ledarskap som tydliggör en hög ambitionsnivå. För att arbetet ska ta fart krävs en betydande höjning av finansieringen och tydliga signaler från staten om en omfattande uppskalning av arbetet. Detta gäller inte minst PFAS. Miljöpartiet anser att regeringen måste ta fram en finansierad nationell handlingsplan mot föroreningar i mark och i vatten.

Sverige behöver fortsatt starkt bidra till EU:s kemikaliearbete

EU:s kemikaliestrategi är ett centralt instrument för kemikaliepolitiken nationellt. Fortfarande återstår mycket arbete med att implementera strategin. Miljöpartiet anser att det är mycket viktigt att regeringen prioriterar att genomföra strategin. Exempelvis förslag om system för att tidigt identifiera nya kemikaliehot, stärka lagstiftning vad gäller kombinationseffekter, ”ett ämne, en bedömning”, och arbeta för ett förbud mot PFAS.

Substitutionscentrum är ett initiativ som drivs inom ramen för Rise, och vägleder företag, organisationer och offentlig sektor i arbetet med att identifiera farliga kemikalier och hitta bättre alternativ, i allt från produkter till processer. Behovet av ett liknande arbete på EU-nivå är stort. Miljöpartiet anser att regeringen ska undersöka möjligheterna för ett utökat arbete för ett substitutionscentrum på EU-nivå.

Sverige har under lång tid drivit ett mycket aktivt arbete i kemikaliefrågorna på EU-nivå. Miljöpartiet anser att det är mycket viktigt att Sverige fortsatt starkt ska bidra till arbetet mot spridningen av farliga kemikalier på EU-nivå, och att regeringen säkrar långsiktiga resurser för detta arbete.

EU-kommissionen arbetade under förra mandatperioden för att den mycket efterfrågade skärpningen och revideringen av Reach ska genomföras. Tyvärr meddelade kommissionen sent i mandatperioden att revideringen inte skulle genomföras innan mandatperiodens slut. I detta läge är det helt centralt att regeringen aktivt verkar för att revideringen av Reach slutförs, och att lagstiftningen inte vattnas ur, utan skärps.

Sverige har traditionellt en progressiv roll i EU-sammanhang i kemikaliefrågorna. Miljöpartiet anser att det är mycket viktigt att Sverige fortsatt verkar för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning.

Regeringen måste prioritera arbetet mot PFAS

PFAS är en grupp svårnedbrytbara kemikalier, kallade för ”evighetskemikalier” baserat på deras svårnedbrytbarhet. De används för sina vatten-, fett- och smutsavvisande egenskaper i exempelvis kläder, smink, matförpackningar, skidvalla och brandskum.

Forskningen visar att ett samband finns mellan PFAS-nivåer i blodet och försämrat immunförsvar, förhöjda kolesterolvärden och leverskador. En ökning av risk för njur-

cancer och testikelcancer har också observerats. Några PFAS-kemikalier, som PFOS, PFOA och PFNA, är även klassificerade som reproduktionsstörande och misstänkt cancerframkallande. Det behövs krafttag för att förhindra att PFAS fortsätter öka i våra vatten. Förutom ett stopp för PFAS som grupp, behövs bättre kunskap om PFAS-förekomster och utsläpp till våra vatten.

Staten behöver också ta ett större ansvar för att skyndsamt se till att förorenad mark, av exempelvis PFAS, saneras. I dagsläget tar saneringsprocesser alldeles för lång tid, och präglas ofta av alldeles för små resurser.

Det behövs mer forskning om hur PFAS-problematiken ska hanteras, ur många olika aspekter. Behovet av tekniker för rening av PFAS kommer vara stort under lång tid framöver. Miljöpartiet anser därför att regeringen behöver därför prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition. Det är hög tid att agera!

Miljöpartiet anser att regeringen behöver satsa på att öka kunskapen om var utsläppen till vattenmiljön av PFAS sker och att systematiserad information om, och kartläggning av dessa utsläpp, bör upprättas.

Den europeiska kemikaliemyndigheten har, på bland annat svenskt initiativ, föreslagit ett förbud inom EU mot PFAS. Miljöpartiet anser att det är mycket viktigt att regeringen aktivt driver på för att detta förbud genomförs. Likaså behöver regeringen och EU arbeta internationellt för att förbud mot PFAS-molekyler och liknande ämnen snabbare ska kunna införas.

Nödvändigt med förbättrat vattenarbete uppströms och nedströms

För att kunna fånga upp kemikaliehot och sätta in åtgärder finns vidare ett stort behov av att utveckla kopplingar mellan bland andra kemikalie- och vattenregelverken, till exempel baserat på faroklassificering och återkoppling av status i vatten till regelverk som reglerar åtgärder uppströms (utsättande på marknaden, användning, reglering av industriutsläpp). Miljöpartiet anser att det är mycket angeläget att regeringen satsar på att utveckla detta arbete.

Miljöpartiet anser också att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten, behöver öka. Det handlar både om att gå till källan och förhindra att föroreningar ens uppkommer, samt att genom att följa föroreningarnas väg i landskapet och va-systemet, oskadliggöra och stoppa deras fortsatta väg.

Dricksvattnet behöver starkare skydd

För att minska risken för att livsviktiga dricksvattentäkter förorenas, föroreningar som senare når havet, anser Miljöpartiet att regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter, behöver införas.

Yt- och grundvatten har inte ett tillräckligt starkt skydd i dagsläget, vilket innebär potentiellt stora risker för att dessa viktiga vatten förorenas. Miljöpartiet anser därför att en reglering till skydd av yt- och grundvatten måste införas i miljöbalken.

Förbättrad avloppsrening nödvändig för att minska havets giftcocktail

Va-systemen reglerar bland annat vilka gifter, läkemedelsrester och kemikalier som i slutänden hamnar i våra havs- och vattenmiljöer. I dagsläget är det många ämnen som

passerar rakt igenom systemen utan att renas bort. Dessa bidrar till den ökande pressen som kemikalier utgör i våra hav och vatten.

Dagens va-system byggdes till stor del på 1950- och 60-talet och behovet av förnyelse och reinvesteringar är mycket omfattande i hela landet. Utöver detta växer många städer och fler människor behöver försörjas med vatten och avlopp. Systemen är även i stort behov av klimatanpassning, inte minst för att säkra dricksvattenkvaliteten och anpassa avloppssystemen för ökade flöden. Katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser behöver stärkas. Samtidigt ställer nya vattenrelaterade direktiv från EU högre krav på rening och säkerhet, och kräver förbättringar av både vattenreningsverk och avloppsreningsverk.

Avancerad rening

Behoven av satsningar på avancerad rening av både dricks- och avloppsvatten är stora. Va-verken måste kunna rena bort många av de moderna kemikalier, inte minst läkemedel, som inte fanns när dessa anläggningar byggdes. De nya uppdaterade gränsvärdena för PFAS ställer höga krav på rening av dricksvatten. Samtidigt behöver miljöhänsynen vad gäller läkemedel öka, det behövs satsningar på samordnad screeningverksamhet och forskningssamarbete för kemikalier i både dricks- och avloppsvatten. Samhället är på många sätt inte byggt för den oerhörda ökningen och spridningen av kemikalier, som av många forskare kallas för en planetär kris.

Dock har många åtgärder skjutits på framtiden under lång tid. Att investeringar dröjer beror på flera olika faktorer, allt från politisk styrning mot låg kostnad för va, brist på resurser och expertis, otydliga direktiv och ansvarsförhållanden till höga investeringskostnader som gör att man inte kan genomföra önskade åtgärder eller att man avvaktar med genomförandebeslut.

Ansvarat ligger främst på kommunerna och olika kommuner har kommit olika långt i arbetet med sin va-infrastruktur.

Miljöpartiet anser att det behövs ett större ansvar måste tas nationellt för att säkra tillgången till dricksvatten och avloppsrening i hela landet genom att man bistår kommuner i fråga om att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindrar att vatten förorenas och ökar takten i arbetet med klimatanpassningsåtgärder. Miljöpartiet att staten ska utreda och införa ett särskilt stöd till de va-bolag som behöver införa ytterligare rening av dricksvattnet för att exempelvis nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet.

Genom att kommunerna ges tydligare ramar för sitt ansvar, till exempel genom att man lagstiftar om att kommunen ska besluta om en inriktning på förnyelsetakt och utbyggnad av va-nätet som inte äventyrar vattenkvaliteten på sikt och inte heller bygger upp en stor skuld för framtiden, kan va-frågan sättas på kartan hos fler kommuner.

Miljöpartiet anser också att man behöver specificera vilka krav som ska ställas på en kommunal va-huvudman och vilken servicenivå som ska krävas.

Reglerna i lagen om allmänna vattentjänster behöver ses över för att möjliggöra för kommuner att använda va-avgiften både för reinvesteringar och för att fondera för kommande nödvändiga investeringsbehov i befintliga anläggningar, för exempelvis avancerad rening. Vi anser även att regeringen ska utreda möjligheten att införa en obligatorisk kommunal dagvattentaxa, och om ett nationellt stöd till va-åtgärder skulle

kunna utformas med hjälp av en återförd moms från va-taxan. Regeringen bör även verka för ökad samverkan och delad va-kompetens mellan kommuner.

Bevara de orörda älvarna och restaurera strömmande vatten

Miljöpartiet vill värna skyddet av de orörda älvarna och vattendragen. Idag finns sammanlagt 42 vattendrag som skyddas mot vattenkraftsutbyggnad enligt miljöbalken 13 4 kap. 6 §. Av dessa benämns Torne älv, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven som nationalälvar, men skyddet är detsamma för alla älvar som omfattas. Nationalälvarna är en angelägenhet för nu levande och kommande generationer. Vi anser därför att de orörda älvarna och vattendragen ska bevaras, nu och i framtiden. Även mindre åar och bäckar som är orörda bör kunna sparas framöver. Även stora vattenkraftverk ska miljöanpassas, och minimitappning är en bra utgångspunkt. Även länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vandringshinder som ligger utanför NAP behöver stödjas.

Regeringen har pausat miljöprövningen av vattenkraften. Miljöpartiet anser att det är oerhört angeläget att miljöprövningarna skyndsamt återupptas.

Nödvändig övergång till ett skonsamt och hyggesfritt skogsbruk – också för havets skull

Det som händer på land visar sig till sist i havet. Under många år har det funnits en diskussion kring hur skogsbruket med dikning av skog, djupa spår i marken efter avverkning och kalavverkningar, påverkar haven. Flera av de åtgärder som vidtas i skogen riskerar att påtagligt öka bruttobelastningen av kväve. Framförallt gäller det gödsling av skogsmark, som kommer att öka kvävebelastningen från skogsmark, vilket självklart innebär en ökad risk för övergödning av havsmiljön.

Det finns dock skogsbruksåtgärder man kan använda för att minska kväveutlakningen, som exempelvis kvarlämnande av skärm på hyggen och hyggesfritt skogsbruk. Att undvika gödsling av skog och upphöra med kalhyggesbruk är alltså två åtgärder som ger effekt. Om skärm lämnas vid alla avverkningar och plockhuggning används istället för kalhyggen skulle det minska bruttobelastningen betydande. Att upphöra med kalhyggesbruk skulle alltså inte enbart förbättra förutsättningarna för den biologiska mångfalden i skogen utan även i haven.

Miljöpartiet anser att hyggesfria och skonsamma skogsbruksmetoder ska främjas och att gödsling av skogsmarker minimeras för att minska urlakningen från skogsbruket och effekterna av övergödningen.

Arbetet mot marint skräp måste utökas

På Västerhavets stränder är mängden skräp fortsatt stor, och Havs- och vattenmyndigheten rapporterar att god miljöstatus inte uppnåtts för mängden skräp. Enligt

HaV kan också mängden marint skräp antas öka framöver, på grund av fortsatt ökad konsumtion och ökad plastproduktion. Arbetet för att minska mängden skräp behöver fortsätta, utvecklas och förbättras, och skräp är också ett nytt tema i aktionsplanen för Östersjön (BSAP).

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att Kustbevakningen ska rapportera till Havs- och vattenmyndigheten när de i sin tillsyns- och övervaknings-verksamhet upptäcker avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan i havsmiljön som inte är försumbar.

I likhet med Miljömålsberedningen anser vi också att regeringen ska ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljö-målssystemet om marint skräp. Vidare bör Havs- och vattenmyndighetens instruktion kompletteras med ett ansvar för frågor som rör marint skräp.

Regeringen måste driva på för ett tak på den globala plastproduktionen

Plastanvändningen i världen skenar, och förväntas att dubblas till 2040 om den fortsätter som nu. Det globala plasticskräpet som sprids vidare till haven uppskattas att tredubblas från 11 miljoner ton till 29 miljoner ton år 2040.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen att Sverige aktivt bör arbeta för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföroreningar, som omfattar plastens hela livscykel.

Miljöpartiet anser vidare att det är av största vikt att Sverige driver frågan inom EU och internationellt, att det behövs en absolut minskning av användningen/produktionen av plast från jungfruliga resurser. Regeringen bör även aktivt verka för att det sätts ett tak på den globala plastproduktionen.

Sjöfart och miljö

Reglering av sjöfart och buller krävs med hänsyn till naturmiljön

Fartyg och båtar som fraktar människor eller produkter är viktiga transportmedel. De gör dock också avtryck där de befinner sig, bland annat stör de med ibland mycket höga ljud och även pga. utsläpp av mer eller mindre skadliga fraktioner, ex. skrubbevatten och bensin från läckande tvåtaktsmotorer direkt till vattnet.

Tittar vi på en karta över hur fartygen trafikerar Östersjön är det ett totalt gytter av streck. Fartygen trafikerar överallt där det inte är risk för att de själva går på grund. Det är inte hållbart – vi måste styra trafiken på haven dit vi vill ha den eftersom de orsakar både buller och utsläpp där de kör.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att Havs- och vatten-myndighetens instruktion ska ändras så att det framgår att myndigheten ska ansvara för att sjöfartens påverkan på havsmiljön och att dess ekosystem integreras och beaktas i internationellt, nationellt och regionalt arbete med strategier, planer och förvaltning.

Vidare anser vi, i likhet med Miljömålsberedningen, att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem.

En särskild utredare bör vidare ges i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden.

Denna process bör dock inte inväntas innan regeringen kan inleda en process inom IMO angående reglering, restriktioner och förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön. Dessa behöver ändras/läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare. Processen inom IMO kommer att ta tid, och behöver därför inledas utan dröjsmål, parallellt med att en utredare ser över relevant lagstiftning.

Miljöpartiet anser även, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen omgående ska inhämta beslutsunderlag från berörda myndigheter gällande behovet av regleringar/restriktioner i följande områden: a) Över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön b) Mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk. Dessa områden kännetecknas av särskilt höga naturvärden.

Förbud utsläpp av giftigt skrubbevatten skyndsamt

Att "tvätta" sina utsläpp till luft med s.k. skrubbevatten för att sedan släppa ut tvättvattnet i haven är ju som alla förstår ingen bra idé. Det är också ett tecken på att alltför mycket är tillåtet och alltför lite regleras av den mänskliga verksamheten i haven idag. Fartyg tvättar sina lastrum och spolat ut tvättvattnet direkt ut i haven utan föregående rening där lastrummen exempelvis kan ha haft en last av gödningsämnen, och stora mängder som då bidrar till Östersjöns övergödning spolat på så vis rakt ut i havet. Ett förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium krävs så fort som möjligt. Likaså betydligt striktare regler för vad som får spolat ut i haven utan föregående rening. Här krävs det att Sverige som land är tydligt och drivande kring dessa frågor i de samverkansorgan som finns som till exempel IMO, där sjöfarten regleras.

Miljöpartiet anser att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål, samt att Sverige verkar för att förbud även införas inom Oskar, Helcom och EU samt internationellt genom IMO.

Miljöpartiet anser även att regeringen ska verka för strängare regleringar av utsläpp från sjöfart generellt.

Den snabba ökningen av fritidsbåtar pressar naturmiljön

Antalet fritidsbåtar ökar. Det finns i dagsläget inget register över båtägare. För att få ordning och reda på ägarförhållanden, motorer och utsläpp med mera anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett register över fritidsbåtar behöver tas fram, inklusive nödvändiga författningsförslag, organisationsförslag och konsekvensanalys.

Vi ser allt fler gamla fartygsskrov som bara blir liggande i vattnet när de är uttjänta. Idag är det kommunernas ansvar att betala för att få bort dessa, med skattepengar. Även i detta sammanhang fyller ett register över fritidsbåtar en viktig funktion, så att ägaren kan hållas ansvarig även för vraket.

Miljöpartiet menar även att regeringen behöver tillsätta en särskild utredare med uppgift att se över och ta fram förslag för ett system för återvinning av fritidsbåtar, som ska behandla frågor om skrotning, övergivna båtar och producentansvar för båtbranschen samt kostnadsberäkningar och övriga konsekvensanalyser.

Vi behöver också börja använda befintlig lagstiftning för att reglera eller förbjuda fritidsbåtar med motorer och vattenskotrar i särskilt värdefulla, vågskyddade grundområden. Att reglera kommersiell sjöfart och fiskefartyg i eller nära kustområden med höga naturvärden är också mycket viktigt.

Viktigt är alltså att skydd sätts in på vissa platser. Visst behöver vi veta mer, veta vilka dessa är, och därför behöver vi en bättre miljöövervakning. Många områden utefter vår långa kust, i strandnära områden och i våra hav är till stora delar utforskade. Men vi kommer aldrig till en punkt där vi vet allt som finns att veta, och som sagt, vi vet tillräckligt för att veta åt vilket håll vi ska gå för att hamna där vi vill.

Miljömålsberedningen föreslog ett stöd till friluftorganisationer för särskilda informationssatsningar till det båtburna friluftslivet. Miljöpartiet anser att Miljömålsberedningens förslag om att anslag 13:3 Stöd till friluftslivsorganisationer, som administreras av Svenskt Friluftsliv, ska öka med tre miljoner kronor per år under tre år för sådana informationssatsningar, ska genomföras.

Det är också viktigt att regeringen verkar inom EU för striktare miljökrav samt främjande av miljövänlig teknik, bl.a. i den kommande översynen av fritidsbåtsdirektivet. Utbytet av äldre tvåtaktsmotorer behöver påskyndas och användningen av miljövänligare bränslen och motortyper (t.ex. elmotorer) måste öka.

Öka styrningen mot en miljöanpassad sjöfart

Farledsavgifterna kan användas för att öka miljöstyrningen ytterligare. Regeringen har tidigare möjliggjort för Sjöfartsverket att uppnå klimatstyrande effekter genom att öka miljöincitament i farledsavgiften. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen att miljödifferenteringen av farledsavgifterna behöver ses över, så att dessa skapar incitament för ytterligare klimatåtgärder, samt även skapar incitament för övriga havsmiljöåtgärder.

Miljöpartiet anser att även de kommunala hamnavgifterna kan och bör användas som ett viktigt styrmedel för minskad påverkan på havsmiljön från sjöfarten.

Regleringar av undervattensbuller krävs för att rädda hotade arter

Buller är ett påtagligt problem för havslevande djur. Många fiskar och havslevande däggdjur kommunicerar genom ljudsignaler som ska kunna färdas över stora områden, normalt i haven. Den bullermatta som nu finns i våra hav stör helt ut denna kommunikation på vissa platser, vilket får förödande konsekvenser för djuren som kanske inte kan hitta en partner eller föda. Fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön behöver läggas om så att trafiken går över mindre känsliga områden och vi behöver tydligt peka ut vilka områden båtarna är tillåtna i.

Idag är det oklart vilken myndighet som har ansvar för undervattensbuller och Miljöpartiet vill därför att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem,

att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet och att ansvaret ska tydliggöras i Havs- och vattenmyndighetens instruktion.

Förutom fartygs- och båttrafik så orsakas buller även av anläggningsarbete, pålning och byggnation till havs. Det handlar ofta om kraftigt buller, och kommer utan förvarning. Flera länder har infört normer för undervattensbuller men Sverige ligger efter. Miljöpartiet vill därför, likt Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2026, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning senast 2026. Vidare bör Sverige omgående implementera de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå.

Sverige behöver arbeta mer internationellt med frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem. Det är ett område som inte forskats på i så många år så mycket kunskap saknas, men vi har tillräckligt mycket kunskap för att veta att det stör. Vi behöver också själva i Sverige få med undervattensbuller och dess påverkan på den marina miljön i arbetet i all havsplanering och verksamhet i haven.

Miljöövervakning är ryggraden i miljöarbetet och måste öka

Regeringen har gjort kraftiga nedskärningar på miljöövervakningen, och i synnerhet den marina miljöövervakningen. Detta är mycket allvarligt, då behovet av fortsatt, men också stärkt finansiering, är mycket stort. Arbetet med långa tidsserier är centralt för att kunna förstå och följa tillståndet för exempelvis våra dricksvattentäkter, fisken i hav och sjöar, skogarna och andra ekosystem över hela landet. Det finns ett stort behov av förstärkning av anslaget vilket Havs- och vattenmyndigheten påtalat i sina budgetunderlag till regeringen.

Miljöpartiet anser därför att det är av yttersta vikt att omfattningen och finansieringen av den marina miljöövervakningen ökar, samt anslagen till havsmiljöforskning.

I arbetet med den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen föreslår Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges Geologiska undersökning, att regeringen tar ett inriktningsbeslut för att säkerställa en långsiktig finansiering av akvatisk miljöövervakning (grund- och ytvatten), inklusive förvaltning av miljöövervakningsdata. Miljöpartiet anser att förslaget måste genomföras. Det saknas idag tillförlitlig kunskap om miljöstatusen i de akvatiska miljöerna. Havs- och vattenmyndigheten påtalar i budgetunderlaget till regeringen att: ”I dagsläget brister Sverige i genomförandet av lagstadgad övervakning och internationell rapportering av den akvatiska miljön och det finns stora brister i tillgängliggörandet av den befintliga informationen. [...] I förlängningen riskerar vi att fatta beslut på bristfälliga kunskapsunderlag där exempelvis åtgärdsprogram baseras på felaktiga slutsatser kring olika åtgärders kostnadseffektivitet.”

Ökad spridning av miljöfarliga ämnen ställer nya krav på ökad kunskap

I den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen, föreslår Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Sveriges geologiska undersökning att en långsiktig plan för att utveckla en mer sammanhållen miljödataförvaltning och förbättrad kunskapsförsörjning om miljöfarliga utsläpp till vatten, tas fram. De pekar på stora brister i informationsförsörjningen om miljöfarlig påverkan på våra vattenmiljöer och behovet av en systematiserad förvaltning av data från miljöövervakningen. För att kunna minska belastningen av förorenande ämnen behövs tillförlitlig kunskap om utsläppens storlek och effekter i vattenmiljön. Miljöpartiet anser att förslaget ska genomföras.

Tydliggör ansvarig myndighet för miljöövervakningsdata

Miljömålsberedningen föreslår ett antal förtydliganden av ansvarig myndighet när det gäller försörjningen av miljödata samt finansiering. Miljöpartiet välkomnar dessa förslag till förtydliganden. Samtliga förslag syftar till att stärka miljöövervakningen och bidra till förbättrade havs- och vattenmiljöer. Miljömålsberedningen pekar på att det finns både kvarstående problem och stora utvecklingsbehov när det gäller att hantera miljödata. I dag saknas en helhetsbild över vilka data som finns och tas fram inom miljöövervakningen. Det finns oklarheter och brister i det statliga miljöövervakningssystemet. Bristen på förvaltningssystem särskilt för havsmiljön är påtaglig och hindrar en effektiv koordinering av de två havsrelaterade direktiven. Det är också svårt att rationellt arbeta med åtgärder mot t.ex. övergödning i ett källa-till-hav-perspektiv.

Miljömålsberedningen menar att bland annat tydliggjorda, instruktionsbaserade ansvar och tillförda resurser för detta ändamål ökar förutsättningarna att förbättra miljöövervakningsdatan.

Miljömålsberedningen anser att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter, samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten.

Vidare, föreslår Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att tillhandahålla aktuella metodanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde samt övrig vägledning till de myndigheter och organisationer, inklusive utförare av recipientkontroll, som bedriver miljöövervakning, och som kan användas som ett underlag för samlad bedömning och rapportering av miljötillstånd.

Miljömålsberedningen anser också att Havs- och vattenmyndigheten tilldelas nationellt ansvar för att se till att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och görs tillgängligt samt att datavärdskapet och den miljöövervakning av undervattensbuller som Havs- och vattenmyndigheten står för ska finansieras med anslag i stället för genom ettåriga kontrakt.

Miljömålsberedningen föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska vara nationell datavärd för badvatten, samt att SGU ska vara nationell datavärd för miljögifter i sediment, miljögifter i biota och screening av miljögifter.

Miljöpartiet anser att samtliga förslag till förtydligande av ansvar för miljöövervakning, samt finansiering, ska genomföras.

Stort behov av förbättrad marin kartering och geografisk information

Heltäckande, högupplösta underlag över marina arter, habitat och naturvärden är grundläggande inom flera verksamhetsområden på nationell och regional nivå. Det finns ett antal problem med nuvarande bestämmelser. Miljömålsberedningen lyfter fram att havsmiljöfrågor har blivit ett motstridigt intresse till behovet av att från försvarssynpunkt ha ett vittgående skydd av djupinformation. Som exempel nämner beredningen behovet att kommunicera förekomst och utveckling av karakteristiska och skyddsvärda arter och habitat och definiera de marina naturtyperna för att kunna skydda och förvalta de marina områdena. Sekretess för detaljerad information om djup- och bottenbeskaffenhet har länge uppfattats som ett stort problem av myndigheter och forskare som arbetar med havsmiljöfrågor eftersom informationen ligger till grund för mycket av den kunskapsuppbyggnad, modellering och planering av havsmiljön som en hållbar förvaltning av haven kräver.

Miljömålsberedningen lyfter också fram att EU:s Biodiversitetsstrategi 2030 och havsmiljödirektivets rapportering och övervakning av ”broad benthic habitats” ställer höga krav på tillgång till högupplöst och täckande djup- och substratdata. Då det är många aktörer som involveras, tidtabellerna är strama och rapporteringen kräver transparens, är det svårt att följa kraven från EU när de nationella uppgifterna skyddas av sekretess, menar beredningen.

Miljömålsberedningen har ett antal förslag för att förbättra den svenska marina karteringen. Miljöpartiet anser att samtliga förslag ska genomföras. Beredningen föreslår att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Sjöfartsverket, SGU och Försvarsmakten får ett regeringsuppdrag att utföra marin kartering av de delar av det svenska sjöterritoriet där det enligt Försvarsmakten är möjligt, samt att regeringsuppdraget även ålägger myndigheterna att gemensamt upprätta en tydligare process för ansökningar och svar när det gäller spridningstillstånd.

Miljömålsberedningen föreslår vidare att regeringen tillsätter en särskild utredare med uppgift att se över sekretessskyddet av geografisk information inklusive djupdata samt undervattenbullen i vilken det ska ingå försvars- och säkerhetsmässiga hänsynstaganden i avvägning med de åtaganden Sverige har förbundit sig till genom EU-medlemskapet som gäller genomförande av havsmiljödirektivet och andra rättsakter inom den marina miljön.

Geografisk information till offentliga myndigheter och forskningsändamål ska inte längre finansieras med avgifter, utan Sjöfartsverket ska i stället tilldelas anslagsmedel för att täcka kostnaden.

En särskild utredare bör även få i uppgift att ta fram ett organisationsförslag för en miljö för en sammanhållen marin kartering i Sverige, som ska omfatta vilken eller vilka myndigheter som ska få ansvar för att tillhandahålla och förvalta miljön samt vilka ytterligare myndigheter som ska samverka och bidra till miljön, liksom vilka anslagsmedel som krävs för en sådan miljö och ytterligare konsekvenser.

Ökat stöd till havsmiljöforskning

Kopplat till behoven av ökad miljöövervakning, marin kartering och miljöövervakningsdata, är behov av ökat stöd till havsmiljöforskning. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det behövs ett nytt anslag inom utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård, med benämningen Havs- och vattenmiljöforskning, och att anslaget får användas till utgifter för havs- och vattenmiljöforskning, främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Ett internationellt moratorium mot djuphavsgruvbrytning är nödvändigt

Diskussionen om världens växande behov av mineraler och metaller till produkter som smartphones och bilbatterier, och var dessa ska komma ifrån, har pågått under en tid. Nu riktas blickarna mot djuphaven. På havsbotten i djuphaven (ned till 6 000 meters djup) finns det olika metaller och mineraler som kobolt, nickel och litium, som efterfrågas inför övergången till ett fossilfritt samhälle. Teknikutvecklingen har gjort det möjligt att komma åt dessa mineraler. Men om en gruvbrytning i djuphaven blir verklighet riskerar enorma havsbottenområden att ”sugas” upp med oanade konsekvenser för djuphaven och livet där, men också för människor som är beroende av dessa ekosystem. I djuphaven finns djur som är femhundra år gamla, och flera fiskarter blir inte könsmogna förrän de är närmare 50–100 år. Det är ett långsamt universum som vi vet väldigt lite om.

Att börja utvinna dessa mineraler kan få förödande konsekvenser för havet, dess livsmiljöer och i förlängningen oss människor. Den gröna omställningen får inte ske på bekostnad av biologisk mångfald och vår planets största naturliga kolsänka – havet. Dessutom finns det betydande risker med att borra i havsbotten, då strömmar för med sig sediment från de exploaterade platserna vidare till andra, i övrigt orörda platser. Trots att man aldrig borrar på dessa ytor. Sveriges regering har tidigare röstat för ett moratorium i Internationella Naturvårdsunionen (IUCN). Miljöpartiet anser att Sverige bör ta en aktiv roll och verka i alla relevanta sammanhang för ett internationellt moratorium mot djuphavsgruvbrytning tills dess att det finns tillräcklig kunskap om dess konsekvenser för att man ska kunna förstå vidden av projekten.

Samverkan för friska hav

Det är många länder som kan vara en del av lösningen eller fortsätta vara en del av problemet för haven. Många av besluten kring haven fattas internationellt och i EU, och Sverige medverkar i samverkansplattformar både inom EU och runt Östersjön som extra känsligt hav och internationellt för att tillsammans försöka komma framåt. Vi har vattendirektiv, ramdirektiv, konventioner, marina strategier, arbetsgruppsmöten och konferenser där ländernas representanter träffas, diskuterar och förhandlar för att tillsammans hitta lösningar in i framtiden för ett friskare hav. För Östersjön finns bl.a. arbetet inom Helcom med Baltic Sea Action Plan och det är viktigt att komma ihåg att det finns stort utrymme för Sverige både att påverka andra länder, att initiera arbetsgrupper kring vissa områden inom Helcomsamarbetet och att ta egna initiativ. Men det gäller att vara drivande om vi vill att saker ska hända.

Daniel Helldén (MP)

Amanda Lind (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Emma Berginger (MP)

Camilla Hansén (MP)

Linus Lakso (MP)

Rasmus Ling (MP)

Jan Riise (MP)

Märta Stenevi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Emma Nohrén (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Mats Berglund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Katarina Luhr (MP)

Jacob Risberg (MP)

Elin Söderberg (MP)